

madártávlat

Természetvédelmi folyóirat

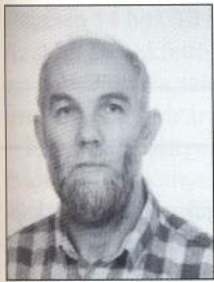
**Sikeres tűzok tenyésztés
Partifecskék egy nehéz év után
A keleti gyöngyházlepke
Madártelepítés**

A Madarak és Fák Napja
programjairól az MME
Titkárság ad felvilágosítást

Tisztelt Olvasóink!

A Madártávlat 1998. július-augusztusi számában kértem Önöket, ha tehetik, töltsék ki és küldjék nekünk vissza a lapban található kérdőívet, mely számos kérdést

tartalmazott az újságunkról s ezen keresztül a szerkesztőség munkájáról.

A kérésre 340 kérdőívet kaptunk vissza. Röviden ismertetem a felmérés eredményét.

Szeretnék előbb köszönetet mondani mindazoknak, akik kitöltötték és visszaküldték a kérdőíveket. Külön köszönöm azoknak, akik nem csak kitöltötték az egyes pontokat, hanem leírták - nem egyszer hosszú levélben - javaslataikat, véleményüket az újsággal, a munkánkkal kapcsolatban.

Örömmel tölt el mindnyájunkat az, hogy Önöknek jó véleményük van a Madártávlatról, sőt néhány esetben szinte zavarba ejtően jó ez a vélemény! Nem egy dicséretes levél olvasásakor meghatódtunk! Köszönjük a kritikákat is, nagyon fontosak voltak, sosem voltak bánatóak, mindegyiken látszott a jobbítási szándék, a segíteni akarás.

Számos jó ötletet kaptunk, amit igyekszünk fokozatosan megvalósítani. Természetesen több olyan igény is leíródott, amelyet különféle okokból, de nem tudunk teljesíteni. Többen szeretnék, ha a Madártávlat teljes egészében színes lenne. Erre egyelőre esélyt sem látok. Mióta a lap elindult, olyan csillagászati magasságokba emelkedtek a nyomdarák, ami számunkra, Önök számára megfizethetlenné tenné a 20 színes oldalból álló újságot. Néhány levélírónk tudományosabb cikkeket várna tőlünk. Az a véleményünk, és a 340 kérdőív megerősített bennünket ebben, hogy a Madártávlatnak olyan, a természetet népszerűsítő lapnak kell lennie, amely az olvasók minél szélesebb köréhez szól. Tudom, ez nem könnyű, ám ha kompromisszumokkal is, de erre kell törekednünk. Természetesen korrekt, érdekes, informatív, tanító írásokkal, de nem tudományos igénnyel írt cikkekkal. Erre az MME-nél vannak más periodikák (Túzok, Ornis Hungarica, különféle szakcikk).

S most nézzük a statisztikát, amiből kiderül, hogy csaknem 70%-kal többen olvassák a Madártávlatot, mint ahány olvasónak azt elküldjük.

A válaszolók 53-84%-a fontosnak tartja a jelenlegi rovatokat, ez alól kivétel a keresztretjtvény, melyről csaknem 200-an írták, hogy nem fontos és a 40% lemondott a Fotósuli rovatról is. A leg-

fontosabb és legkedveltebb rovatnak a Gyakorlati természetvédelem bizonyult, ezt követi a Bemutatjuk, az MME hírek, majd az Ami nem madár. Az utolsó a sorrendben, de még mindig 50% felett fontos a Mondom a magamét.

Az indítandó új rovatok közül 84% tartaná fontosnak a Járjuk be hazánkat, közel 70% az Európai jelentőségű madár-élőhelyek bemutatását és ezt követi a Természetvédelem külföldön című rovat.

A lap tartalmára a válaszolók alig 1%-a adott 1-es vagy 2-es minősítést, a 16%-a 3-ast és a 83%-a 4-est vagy 5-öst. Ugyanilyen arány érvényes a külalakra és a tartalomra is. (Mi ennél rosszabbat adtunk magunknak, s hogy Önök ennyire "felpontoztak" bennünket, ezt munkánk megbecsülésének tudjuk be. Köszönjük!)

Végezetül hadd idézzek néhány véleményt:

"A 4a kérdésre (Mely rovatot olvasná szívesen?) az a pontos válaszom, hogy mindet élvezettel olvasom, érdekeltem még nem találtam. Sajnálom, ha csökkenne az éves példányszám, vagy terjedelem. Mint nyugdíjas évi 500 Ft tagdíjat fizetek, ezt jövőre megkérdezem a lap előállítására. Tudom csepp a tengerben, de nyugdíjasnak..." (F. I.)

"Én mindig nagyon várom a Madártávlat számait. Figyelemmel olvasok minden cikket. Tudom a mai világban minden drága, de szeretném, ha havonta megjelenne a Madártávlat." (N. L.)

"A kérdőívet megcsinálhatták volna profibban is. Nagyon hiányzik az "életszag", a ritmus, a személyes hangvétel. Oda kéne figyelni az elírásokra - engem zavar! A grafikák akkor jók, ha nem helykitöltők, hanem célszerűek, informatívak, művésziek, szórakoztatóak. Ez nem mindig jön össze. Minden kritika, szidalom ellenére, örülök, hogy működik ez az újság. Nem vagyok profi madarász, csak amatőrként járok ki a természetbe. Figyelem s szeretem az állatot, növényt, kőveket. Szeretem ezt a kis újságot. Legyen még jobb!" (M. K.)

"Az Önök készségét arra, hogy a mi véleményünket, észrevételeinket figyelembe véve szerkesszék és formálják ezt a folyóiratot, én őszintén nagyra tartom, és nagyra becsülöm. Szeretem ezt a lapot..." (K. M.)

"Nagyon szeretem a lapot, nem örülök, ha csökkenne a szám, alig várom hogy megkapjam." (G. G.)

"Semmiképpen nem lenne jó, ha az újság terjedelme a cikkek rövidülése, a híranyag megkurtítása révén kapnánk extra papíron az újságot." (R. H.)

Péchy Tamás
főszerkesztő

Tartalom:

Tisztelt Olvasóink!	1
gyakorlati természetvédelem	
A tűzok tenyésztéséről	2
Fészkalap készítés a Dinnyési Fertőn	4
bemutatjuk	
Ritka lesz, mint a fehér fecske?!	5
tájak, emberek	
Megemlékezés Vásárhelyi Istvánról	8
ami nem madár	
A Kárpát-medence keleti felének gyöngyszeme: a keleti gyöngyházlepke	10
mozaik	11
mondom a magamét	
Ürgeöntök, ürömrítók	12
kérdezz-válaszolok	
A vakond a bűnös?	13
postaláda	14
csipogó	
Mesterséges madártelepítés feladatlap	16
tizenévesek írták	20
mme hírek	21

*A címlapon: tengelic
Postós Csaba felvétele*

*A belső borítón:
héja, füstifecske, billegető cankó,
réti cankó, héja
Postós Csaba felvételei*

*A hátsó borítón
Péchy Tamás felvételei*

Főszerkesztő:

Péchy Tamás

Szerkesztőbizottság:

Fidrich Róbert
Drexler Szilárd
Dr. Kalotás Zsolt
Lovászi Péter
Marik Pál
Schmidt Egon

Szerkesztőségi titkár:

Dohán Zsófia

Szedő:

Bányai Lászlóné

Kiadja:

Magyar Madártani és
Természetvédelmi Egyesület (MME)
<http://www.c3.hu/~mme>
Telefon és fax: 1/275-6267 1/275-6247

Felelős kiadó:

Fidlóczky József

Felelős terjesztő:

Harangi István

Szerkesztőség:

2345 Apaj, Platán sor 1.

E-mail: madartav@freemail.c3.hu

dzsofi@freemail.c3.hu

Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.

Előkészítés:

Inf-Depht Bt. 06 20/9454 483

Nyomás:

LKL Color Kft.

A lap elektronikus változata:

<http://www.c3.hu/~madartav>

ISSN 1217-7156

A tűzok tenyésztéséről

Dr. Mödlinger Pál

A MÚLT ÉS A JELEN NEM SOK JÓVAL BÍZTAT.

Napjainkban a tűzoknak mintegy 1050-1100 fős populációja él hazánkban, mely nagyságában mintegy harmada a '80-as évek állományának. Ez az állománycsökkenési tendencia a környező országokat még fokozottabban jellemzi. A legsúlyosabb gondot az életterek megváltozása, illetve megszűnése jelenti, e körbe a gyepek feltörése éppen beletartozik, mint a lucernakaszálások fészekveszélyeztető volta, az intenzív növénytermesztés okozta rovarszegénységből eredő táplálékhiány, nem is szólva a magasfeszültségű távvezetékek és a kemény telek okozta veszteségekről.

A tűzokról készült magyar reprodukciós modell mindent figyelembe véve tyúkonként 0,6 fióka felnevelődésével számol. A számok tükrében ez jó esetben is csak az állomány stagnálását tudja biztosítani.

Az elmúlt két évtized erőfeszítései ellenére bekövetkező állománycsökkenés arra figyelmeztet, hogy az eddig is sokrétű tűzokvédelmi tevékenység eszköztárát tovább kell bővíteni, más eljárásokat is felsorakoztatva. A magyar populáció csökkenése elérte azt a szintet, amely utat enged más egyéb negatívan ható tényező mellett, a genetikai erózióknak is. Intő példa lehet Szlovákiáé: a '70-es évek elején még mintegy 1000 fős állománya mára gyakorlatilag elfogyott.

VAN-E VÉGE AZ ALAGÚTNAK?

Szerintünk a tűzokállomány megmentésének két járható útja van:

- a természetes populációk megőrzése a komplex ökoszisztéma védelméhez kapcsolatosan, melyet nemzeti parkjaink, így a dévaványai tűzokmentő állomás is folytat,

- valamint a faj zárttéri tenyésztésének megoldása, felhasználva az állattenyésztés és szaporodásbiológia legkorszerűbb módszereit és eredményeit, majd a fogságban felnevelt generációk repatriálásával növelni a vadon élő állományok létszámát. Ezt az irányt a GATE Szódi Tűzok Tenyésztelepe képviseli.

Mindkettő feltételezi a hagyományos tűzokéltetési helyek meglétét, vagy ezek új-

bóli kialakítását. (Itt, a nyugalom biztosítása mellett az egyik legfontosabb tényező, hogy a fiókanevelés időszakában elegendő rovartáplálék álljon a fiókáit vezető tyúk rendelkezésére.)

A tűzok szaporításának több kísérletét ismeri az irodalom, melyek madárparkokban, állatkertekben és természetvédelmi állomásokon történtek, s csupán sporadikus, egyedi eredményeket hoztak, átütő sikereket nem. Valamennyi szaporítóhely megegyezik abban, hogy a tenyészanyagot szánt tűzokállo-

A szerző az első mütűzokkal

Fotó: M Kovács Éva

mányt megkísérelték a természeteshez minél közelebb álló elhelyezéssel, tartással és takarmányozással ellátni. Viszont még a legsikeresebbnek mondható Buckowi Természetvédelmi Állomáson is a hat év alatt „előállított” 12 csibe sem fedezte az ez idő alatt fellépett veszteségeket.

Mi is hasonló elvek alapján kezdtük el 1992-ben Sződön a tenyésztési kísérleteinket, de hamar be kellett látnunk, hogy ez a módszer nem alkalmazható az ember által felnevelt tűzokok esetében: a dürgő, ivarérett kakasokkal nem törődtek a tyúkok és viszont. A lerakott tojások természetesen terméketlenek voltak.

E problémák miatt tűnt számunkra igen tanulságosnak egy Szaudi Arábiában, Taifban dolgozó francia team által az ott „houbará”-nak nevezett, őshonosnak számító galléros tűzok alfajra kidolgozott szaporítási technológia, mely az általuk kifejlesztett ondóvételi és inszeminációs módszerre alapult. Ennek lényege az, hogy az ondót nem a hagyományosan használt masszázsmódszerrel nyerik, hanem egy műtyúkra,

egy fantomra ugratják a kakast és e kopuláció közben fogják fel az ondót, melyet minősítés és dozírozás után inszeminálnak a tyúkokba. Ezt mesterséges keltetés, majd fiókanevelés követi. Míg a természetes módon párosodó galléros tűzokoknál a tojások átlag 27%-a volt termékeny, addig az inszemináció segítségével 74%-os termékenységet produkáltak. A módszer lényeges eleme, hogy az egyes madarakat egymástól teljesen elszeparálva helyezik el.

A fentiek ismeretében határoztuk el, hogy megpróbálkozunk a taífi módszerek hazai adaptációjával, és ennek megfelelően rendezzük be a Szódi Tenyésztelepet, s helyezzük el a tűzokokat. Az első év elteltével rá kellett jönnünk arra, hogy az elhelyezés módján változtatni kell, mert a teljesen elszeparált, korábban már tojást rakott tyúkok sem tojtak meg. Úgy tűnt, hogy az ovulációhoz szükség van arra az optikai ingerre, amelyet a testközépen dürgő kakas látványa biztosít. Ha a madarak egy jól átlátszó hálóval vannak elválasztva egymástól, a stimuláló hatás már érvényesül.

A tenyészidőszakon kívül (július-február) a tűzokok elhelyezése egy 4000 m² nagyságú tároló/telelő röpdeben történik. A reprodukciós időszakban (március-június) a madarak egyedileg szeparáltak, tenyészboxokban vannak elhelyezve. Az ondóvételtre használt kakasok egyedi boxban vannak, a tyúkok a közéjük helyezett kakással egy boxhármast foglalnak el.

A tároló/telelő röpde talaját kb. 60%-ban természetes vegetáció borítja, a repcevetés adja a másik 40%-ot. Télen, különösen a havazások megindulása után a röpde szélvédett sarkában egy kb. 15 m²-nyi területen vastag szalmatejritést alakítunk ki.

Egy box 5x6 m alapterületű, magassága 2 m. Egy méter magasságig átlátszatlan nádpalló alkotja, a felső 1 m 5x5 cm-es lyukbőségű öntött műanyag háló. A szomszédos boxok a nádpallóit az

átláthatóság miatt kiemeltük és nagylyukú műanyag hálóval helyettesítettük. Összesen 14 box áll rendelkezésünkre. Az aljzat homokfeltöltés, melynek mintegy felét lucerna telepítés fedi, a többi természetes gyomtársulás.

Tenyészállományunk egy része, hat madár, a Dévaványai Tűzokrezervátum állomásának fészekmentésből származó, de nem repatriálható egyedeiből került ki. További három, szintén fészekmentésből származó madár a szlovákiai Ÿmianska Olèa-i (Nemesócsa) Mentőállomásról került hozzánk, egy kutatási együttműködési szerződés keretében. Így az állományt 5 kakas (7-11 évesek) és 4 tyúk (10 éves) alkotják. A saját madaraink a növendékkori traumás sérüléseikből eredően röpképtelenek, a szlovák tűzokok rendszeres szárnynyírással vannak röpképtelenné téve.

A tűzokok alaptakarmányát „Broyler pulyka tojótáp” alkotta, melyhez a reprodukciós időszakban 1/3 térfogatnyi „Masuri Zoo Foods Crane (E)”-t kevertünk. Az etetés ad libitum történt. Az önetetőbe adagolt alaptakarmányt és a repcelegelőt összel frissen vágott zöldlucernával, télen darabolt káposztával, almával, konzerv-zöldborsóval, alkalmasint cseresznye/meggy befőttel egészítettük ki. A tenyészboxokban a vegetáció fejlettségétől függően kapták a tűzokok a zöldtakarmány kiegészítést. Áprilistól élő rovartakarmányt is biztosítunk, napi 10-15 db afrikai kétfoltos tücsök és néhány laboregér etetésével. Friss ivóvíz mindenütt és mindenkor a madarak rendelkezésére állt.

A taifi ondóvételi technikát sikerült adaptálni a tűzokra. Természetesen az eredeti módszertől sok mindenben el kellett térnünk, melyek a 1,2 kg súlyú galléros tűzok és a mi 8-12 kg-os tűzokkakasaink testfelépítésbeli különbségeiből adódtak. Az ondóvételi technika a kakasok emberhez való kötődésén alapult, az erre alkalmas madarak 2-3 hetes tréning után hajlandóak voltak a felkínált fantomtyúkkal kopulálni. Kopulációjuk közben az ondót a kloakához érintett tálkában tudtuk felfogni. Ezután egy gyors minősítés következett, melynek során megállapítottuk az ejakulátumban a spermatozoák sűrűségét, a koncentrációját és motilitását (mozgékonyosságát). Ezt követte egy adagoláshigitás, hogy egy-egy inszeminációs adagba legkevesebb 10 millió spermatozoa kerüljön.

Az ondóvételt félórán belül követte az inszemináció. A megfogott tyúkot a

solymászatban használatos, és természetesen a tyúk fejére méretezett bőrsapkával lesapkáztuk, mely lényegesen csökkentette a stressz szituációt. Az inszemináló asztalra való felhelyezés előtt a madarat egy törölközőbe tekerjük, így védve a végtagokat a sérüléstől. Ebben a helyzetben kíméletes masszírozással kifordítottuk a kloakát, hogy az inszeminációs adagot egyenesen a petevezetőbe fecskendezhessük. Az ondóvételt és az inszeminációkat hetente ismételtük.

Zárttéri körülmények között, a tojások rendszeres összegyűjtésének hatására, a tyúkok tojáshozama legkevesebb megduplázódott, ill. extrém esetben megszorozódott; a maximumot 10 tojás/tyúk jelentette. Az utolsó inszemináció után az utolsó termékeny tojást a 35. napon kaptuk. Amíg 1997-ben hat tűzoktyúk 36 tojást rakott, melyből 13 volt termékeny, addig 1998-ban 4 tyúktól 23 tojást kaptunk, ebből 3 volt fertilis. A tojásokat Schumacher-gépekben keltettük. Az első évben gondot jelentett a tojások alacsony formaindexéből, és tárolási problémákból adódó korai és a közvetlen kelés előtti jelentős embriómortalitás. Mindkét évben 2-2 csibe kelt ki.

A tojások nagyszámú terméketlenségét egyelőre nem látott gond okozta. A június elején vedleni kezdő kakasok-

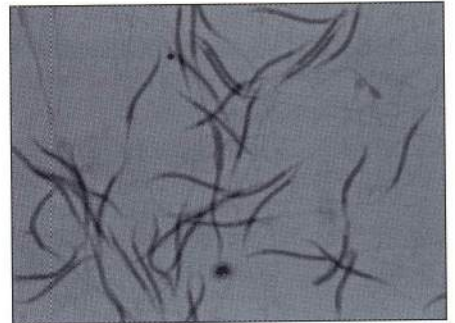

Ondógyűjtés

nál az ondótermelés leáll, így nincs mivel inszeminálni a még javában tojó tyúkokat, ondóhiány áll elő. Ezen csak az ondó mélyhűtött tárolásának kidolgozásával fogunk tudni segíteni, összegyűjtve és tárolva a tojásrakást jóval megelőzően, már márciusban dürgő kakasok ejakulátumait. Ezirányban biztató eredményeket értünk el Tanszékünkön a baromfiondó mélyhűtése terén, s a minap kaptunk hírt az első, mélyhűtött ondóval termékenyített galléros tűzokok felneveléséről az Inezgane-i (Marokkó) Tenyésztelepről.

MIT HOZHAT A JÖVŐ?

A fentiek alapján egy kis szerénytelenséggel vegyes nagyképpúséggel ugyan, de elmondhatjuk, hogy elvileg a

Tűzok spermiumok a mikroszkóp alatt

Fotó: Dr. Sass Miklós

tűzok farm-tenyésztése megoldottnak tekinthető, noha számtalan még a megválaszolatlan részletkérdés - most az anyagi gondokról nem is kívánok említést tenni. Terveinkben egy megfelelő koreloszlású, 10-15 tyúkból és kb. ugyanennyi kakasból álló tenyésztőrszámállomány felépítése szerepel, visszatelepítésre az F1 generáció számfeletti példányait és a többedik generációkat szánjuk. A külföldi, elsősorban a német tapasztalatok alapján a repatriáció legkevesebb 50%-os veszteséggel jár, a szaudi és a marokkói galléros tűzok visszatelepítési beszámolóik még ennél is többet,

63%-ig elmenő veszteséget írnak le. Igaz, ennek tetemes részét az ott telelő pusztai sasok, illetve pusztai ölyvek okozzák, a róka-kártétel mellett. A szaudi kutatók egy „0”-ról induló visszatelepítés során 11,8 évet tartanak szükségesnek egy önfenntartó populáció felépítéséhez a galléros tűzok esetében, ha csak fogásban tenyésztett állományt használnak, évenkénti közel százaz egyedszámú kibocsájtással szá-

számolva. Természetesen a galléros tűzok nem analóg a mi tűzokunkkal, teljesen mások az ökológiai és egyéb viszonyok a két világ között, de azért valamelyes fényt derítenek a még előttük álló nehézségekre a gyors és könnyű sikereket remélőknek.

Mindez csak aláhúzza annak fontosságát, hogy cselekednünk kell, mert szalad az idő. 1979-ben még 3000-nél több tűzokkal számolt Sterbetz Pista Bátyánk, idén 1045 példányt vettek számba ornitológusaink. És ez a szám évek óta nem akar növekedni, sőt...

Fészkealap-készítés a Dinnyési Fertőn

Fenyvesi László

A Velencei-tó halászhalmi évszázadok óta készítették a nádasban varsababákat, melyekkel a kihelyezett varsák helyét jelölték. Sok-sok kiváló fészkealap kínálta magát ily módon a nádi madarak számára. Ez az áldott állapot több mint 30 éve véget ért, miután a hagyományos halászatot megtiltották. Müller István, aki 46 évig volt őre a Madárrezervátumnak, később is készített még varsababákat a csónakcsapások mentén. Túl a nyolcvanon, ma is szívesen beszél a si-

Varsababa fészkekkel Grafika: Ivancsics Imre

kerekéről. A legtöbb varsababát barkóscinegék és nádirigók foglalták el, de esetenként fülemülesitke, nádi tücsökmadár, guvat, vízityúk és vízcisibe is fészkeltek a védett helyen.

Pista bácsi sikereiből kiindulva Fejér megyei madarászokkal több éve készítettünk mi is különböző fészkealapokat nádi- és vízimadárfaik számára. Szinte valamennyi faj jól telepíthető. A nádi költőhelyek minősége függ a nádszálak korától, egyéb vízinövények arányától, a nád sűrűségétől, a vízszinttől és annak ingadozásától. A homogén nádas meglehetősen egysíkú élőhely, ahol nehéz ideális fészkelőhelyet találni. A fészkealap-készítésnek itt legnagyobb a létjogosultsága, de a legjobb vizes élőhelyeken is fokozni lehet ezzel a költőhelyek változatoságát.

A jó fészkealapnak védenie kell az időjárás (szél, eső) ellen, de a ragadozókkal szemben is. Egyes fajoknak a nyílt tér, jó kilátás jelenti a biztonságot, míg a récéknél, guvatféléknél és az énekesek zöménél a fészkek elrejtése a legfontosabb.

Nyári táboraink és akcióink célja sokrétű:

- A különböző madárfajok élőhelyi igényeinek minél alaposabb megismerése, táplálkozási-, költési- és vonulási szokásaik megfigyelése.

- Az érdeklődő diákokkal megismertjük a nádi madarakat.

- A különböző fészkealapok készítésének megtanítása a gyerekekkel. Rövid idő alatt is sok sikerélményt gyűjtenek, s a tapasztalatot más területen is hasznosíthatják.

- A Dinnyési Fertő védett mocsarában a környező nem védett nádasoknál jobb, változatosabb élőhelyet tudunk biztosítani, növelve a fészkelő fajok és a költőpárok számát.

Egyre nagyobb gondot jelent a nád terjeszkedése a legelő és a tocsogó rovására. A nyílt vízű tocsogó nem csak fészkelő-, hanem pihenőhelyként is nagyon fontos.

A legjobb élőhelyen gyalzkával vágunk nyáron a nádat. A kitermelt anyagból szigeteket építettünk, melyek vonuláskor pihenőhelyként, költési időben elsősorban fészkelőhelyként funkcionálnak. A nádat víz alatt vágjuk el, így kevésbé hajt ki újra. Védőruhaként jól bevált az olcsón beszerezhető vegyvédelmi ruha.

Szerkők részére 8 éve készítettünk rendszeresen úszó nádszigetet. Jégen szoktuk behordani a nádkéveket, csónakkal körülményesebb. A kormos szerkők megfogatkozása, ill. a dankasirályok térhódítása miatt utoljára 5 éve volt sikerünk.

Ebben az évben próbálkoztunk először a nyári lúd megtelepítésével a sikotai tocsogón. Ismerve a faj igényeit, tisztásokkal tarkított nem túl sűrű nádasban, a tisztástól néhány méterre 3+3 kévét raktunk keresztben egymásra. Középen célszerű nagyobb mélyedést kialakítani a jobb elfogadtatás végett. Nádból 12, kukoricaszárból 8 fészkealap készült így olyan élőhelyen, ahol korábban nem

költöttek nyári ludak, bár ott mozogtak rendszeresen. Júniusban kiderült, hogy 6 fészekben volt költés, de pihenőhelyként mindegyiket használták (más fajok is). A 6-ból 4 kukoricaszár alapra épült. Tapasztalatom szerint a szár könnyen alakítható, nem olyan merev, mint a nád. Régi (2 éves) szárral a legkönnyebb, míg a friss, egyöntetű náddal legnehezebb dolgozni.

Legszeleesebb körben alkalmazható a varsababa. Készítésének módja a következő: Legalább közepes sűrűségű nádasban kb. 1 m-es körből mellmagaságban összefogjuk a nádat, majd a tetejét egyik kezünkkel körbecsavarva alul átfűzzük és fölfelé meghúzzuk. A csavarásnak olyan feszesnek kell lennie, hogy stabilan megálljon a sátoros szoknyájú varsababa. Némi gyakorlattal néhány másodperc alatt elkészíthető, s nádi-posztáták számára ennyi elég is. Amennyiben barkóscinegét, tücsökmadarat, kékbegyét vagy nádi sármányt akarunk megtelepíteni, figyelembe kell venni, hogy ők az aljazaton fészkelnek. Természetes, száraz alap híján sokféle növényi anyagból készíthető pótlás. A guvat, vízcisibék, vízityúk, szárcsa, récék is ehhez hasonló fészkeanyagot igényelnek megfelelő méretben. A barna rétihéja a nyári lúdhhoz hasonló nagy, nyílt alapot kedvel, de kicsit sűrűbb nádasban, nem annyira közel a tisztáshoz.

A fészkealapokat megfigyeléseink szerint a madarak jelentős százalékban elfoglalják. Müller Pista bácsi több olyan esetről is beszámolt, amikor ugyanabban a varsababában két madárfaj költött egyszerre (pl. az aljazaton vízcisibe, följebb nádi-posztáta).

A legtöbb nádimagár nem kimondottan territóriumtartó. A táplálékbőség gyakran megengedné, hogy sokkal sűrűbben fészkeljenek. Védett, ill. jól védhető nádasokban érdemes fészkealapokat készíteni. A legjobb költőhelyekért gyakran kiélezett verseny folyik, ezért egy-egy területen csoportosan több varsababát szoktunk kötni általában január-február hónapban A fülemülesitke és a barkóscinege korán, néha már márciusban fészkel. Költési időben már nem szoktunk a nádasban zavarni, mert azzal veszélyeztetnénk a fészkealjkat. ☒

Ritka lesz, mint a fehér fecske?!

Partifecskek egy nehéz év után

Dr. Szép Tibor

1998 az egyik legdrámaibb évként vonulhatna be a magyar partifecskek történelmébe, ha volna ilyen. Európa legkisebb, átlagosan 13 gramm tömegű fecskéje ez év során egyszerre szenvedte el az afrikai vonuló és teelődő területeken bekövetkezett, a madarak jelentős pusztulását okozó szárazságot és időjárási rendellenességeket és ugyanakkor a tiszai fészkelő területeken a ritkán, átlagosan 14-15 évente bekövetkező zöldárát, amely a fészkek, fiókák tízezreinek a pusztulását okozta. A sors fintora, hogy éppen ez év során fogtunk meg gyűrűzés közben egy tökéletes albínó partifecskekét egy tiszamenti homokbányában, amely a fenti drámai történések közepette óhatatlanul felveti az emberben a fehér holló nyomán a címben szereplő kérdést.

A PARTIFECSKÉRŐL NÉHÁNY SZÓBAN

A védett partifecskek vonuló madarak, amelyek a Szaharát átrepülve Afrika nyugati, keleti és déli részén teelnek. Az áprilistól-júniusig terjedő időszakban érkeznek meg több hullámban a fészkelő helyeikre, amelyek természetes körülmények között a folyók évről-évre leszakadó, függőleges szakadópartjai. Ilyenekkel ma már csak a Tisza, Dráva, Maros folyók mentén találkozhatunk nagyobb számban. Napjainkra, a folyószabályozások nyomán e madarak kiszorultak az ember által létrehozott, homok-, kavicsbányákban, útépitések, csatornázások vagy éppen a házalapok kiásása során létrejött partfalakba. A partifecske hímek az esetek többségében, minden évben új üreget kezdenek ásni, olykor többet is, amelyet a párbaállás után a tojóval közösen fejeznek be. A madarak előnyben részesítik azokat a partfalakat, amelyen nem maradtak üregek az előző évről. E jelenség fő oka, hogy a régi üregekből nagyszámban fertőződhetnek meg kullancsokkal a fiókák és a szülők is, amely paraziták nagymértékben csökkenthetik a fiókák növekedését, túlélési esélyeit. Az üregek 60-80 cm hosszúak, de nem ritkák a "sztahanovista" fecskék által készített 100-120

cm hosszú üregek sem. Az üreg végén lévő, fűszálakkal, majd a kotlás során tollakkal bélelt fészekbe a tojó 4-6 tojást rak, amelyből átlagosan 3-5 fióka repül ki. A partifecskek nagy része nálunk augusztus közepére befejezi a költést a telepeken, majd nagyobb nádasokban gyülekezve és vándorolva kezdik meg vonulásukat.

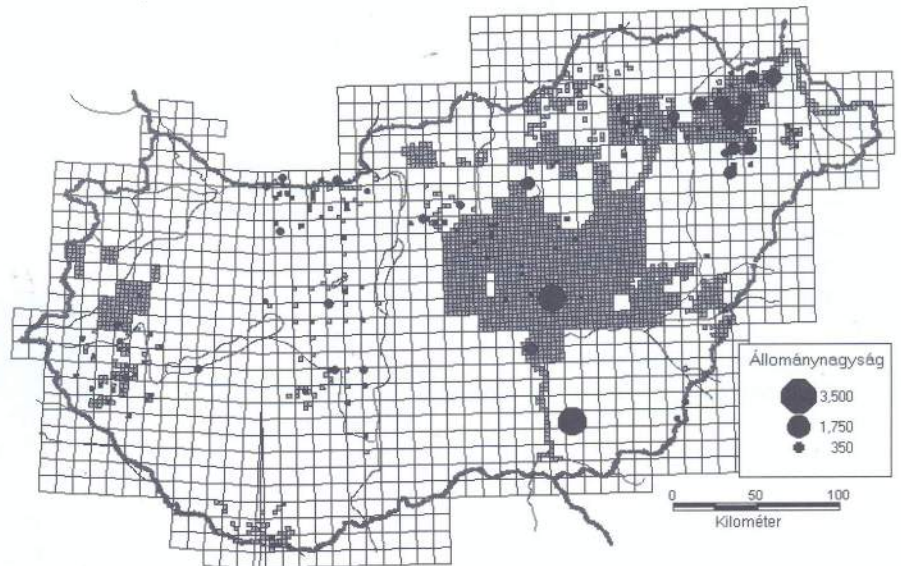
A HAZAI ÁLLOMÁNY ÉS VÁLTOZÁSA

Az MME gyurgyalag és partifecske állományfelmérése során 1998-ban, az ország területének közel 20%-ára kiterjedően, 25 900 pár fészkelését állapítottuk meg, amely alapján az 1998-as fészkelő állományt kb. 50-80 ezer párra

állomány egyike Európa legnagyobb, természetes fészkelőhelyén élő populációjának. Igen jelentős ingadozások vannak az állomány méretében, amelyre jó példa az 1991-es év, amikor az 1990-es 33 ezres állomány a felére csökkent egyetlen év alatt.

MIÉRT INGADOZIK ENNYIRE AZ ÁLLOMÁNY NAGYSÁG?

E kérdést, amely sok más vonuló madárra is jellemző, a tiszai állománynál végzett "Akció Riparia" partifecske monitoring munkánk során vizsgáljuk és próbáljuk megválaszolni. Rendszeresen felmérjük e területeken a partifecske telepek helyét, méretét, szaporodási jel-

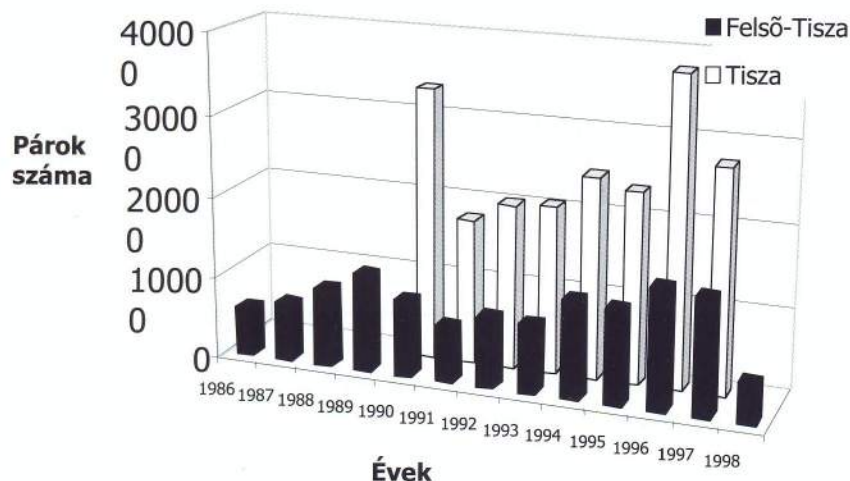
1. ábra. Az 1998-ban partifecske és gyurgyalag felmérés során ellenőrzött terület (sátozott négyzetek) és a felmért partifecske telepek helye és mérete. A Tiszán a zöldár miatt nem volt sikeres fészkelés.

becsülhetjük, bár mint azt később láthatjuk, ez az év nem volt a legkedvezőbb a partifecskek számára (1. ábra).

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 36. sz. Nyíregyházi Csoportja munkája keretében 1986 óta monitorizáljuk a Felső-Tiszán és a Tisza ezen szakasza körzetében fészkelő partifecske állomány nagyságát, amely munkánk 1990 óta a Tisza közel 600 km hosszú magyar szakaszára is kiterjed. Mint ahogy azt az 2. ábrán láthatjuk, a Tiszán igen nagyszámú, a 30 ezer párat is meghaladó állomány fészkel, amely

lemzőiket, valamint a fészkelő és kirepülő fiatal madarak gyűrűzése révén azt, hogy vajon évről-évre mennyi madár pusztulhat el a vonulás, teelődés során, mennyire hűek a madarak előző évi fészkelőhelyeikhez.

Vizsgálataink azt mutatják, hogy az egyik évről a másikra bekövetkező nagyobb állománycsökkenések háttérben a partifecskek afrikai teelődő, vonuló területein bekövetkezett jelentős szárazságok állnak, amelyek során az átlagnál több madár pusztul el. A gyűrűzési adatok elemzése alapján tudjuk, hogy egy

2. ábra. A partifecske állomány nagyságának alakulása a Felső-Tiszán (fekete oszlop) és a Tisza teljes magyar szakaszán (fehér oszlop). A felső-tiszai állomány június 22.-re teljesen megsemmisült, a Tiszán július végén lényegében nem volt fészkek.

"normális" évben a teletől madarak 50-60%-a elpusztul Afrikában. Az afrikai aszályos években a pusztulás mértéke elérheti a 70-80%-ot is! Ilyen teletés volt eddig 1986-87 és 1990-91 tele. Munkánk során megállapítottuk azt is, hogy a Tisza azon szakaszain, ahol sok és nagyméretű, a tavaszi áradások nyomán évről-évre újra szakadó part van, pl. a Felső-Tisza, ott az állomány gyorsabban "kiheveri" az afrikai pusztulásokat és néhány év alatt ismét eléri az átlagos szintet. Ennek háttérében az áll, hogy a rendkívüli mértékű pusztulást csak a sikeres fészkeléssel tudják pótolni, amelyhez kedvezőbbek a feltételek, ha a partfalak rendszeresen megújulóak és nagy telepek kialakulását teszik lehetővé.

MI TÖRTÉNT 1998-BAN?

Június közepéig, az intenzíven vizsgált Felső-Tiszán az 1997-es állomány csak a 35%-a érkezett meg és fészkelte! Eddig az időszakig a fészkelőállomány 90%-a már megérkezik és az utolsónak érkezettek is már a tojásrakáskötés időszakában vannak. 1986 óta ilyen nagy mértékű állománycsökkenést még nem tapasztaltunk!

A csökkenés háttérében az afrikai teletől, vonuló területeken bekövetkezett szárazságok állnak, amely összefüggésben van az évszázad legerőteljesebb, 1997-1998 során között lezajlott El Nino-nak nevezett jelenségével, amely első sorban az amerikai kontinensen okoz szélsőséges időjárási körülményeket, de jelentős hatással van a dél- és nyugat-afrikai régió csapadékára is, annak jelentős csökkenését okozva.

ÁRADÁS A TISZÁN

A Tiszatelek határában lévő egyik legnagyobb telep egy átlagos júniusi vízá-

lásnál (1992) és 1998. június 18.-án. A telep 1900, főként fiókás fészke megsemmisült.

1998 június közepén egy rendkívüli nyári áradás, zöldár indult meg a Tiszán. Hasonló zöldár legutóbb 1984-ben volt. A zöldár során az ezen időszakban normálisan 3-5 m magasan a vízfelszín fölé nyúló partfalakat alig néhány nap alatt ellepte a folyó. Az áradás gyakorlatilag az összes partifecske fészket elpusztította a Tiszán! A fészkelőpárok túlnyomó többségénél a fiókáknak már 4-7 nap kellett volna a kirepülésig, de az áradás

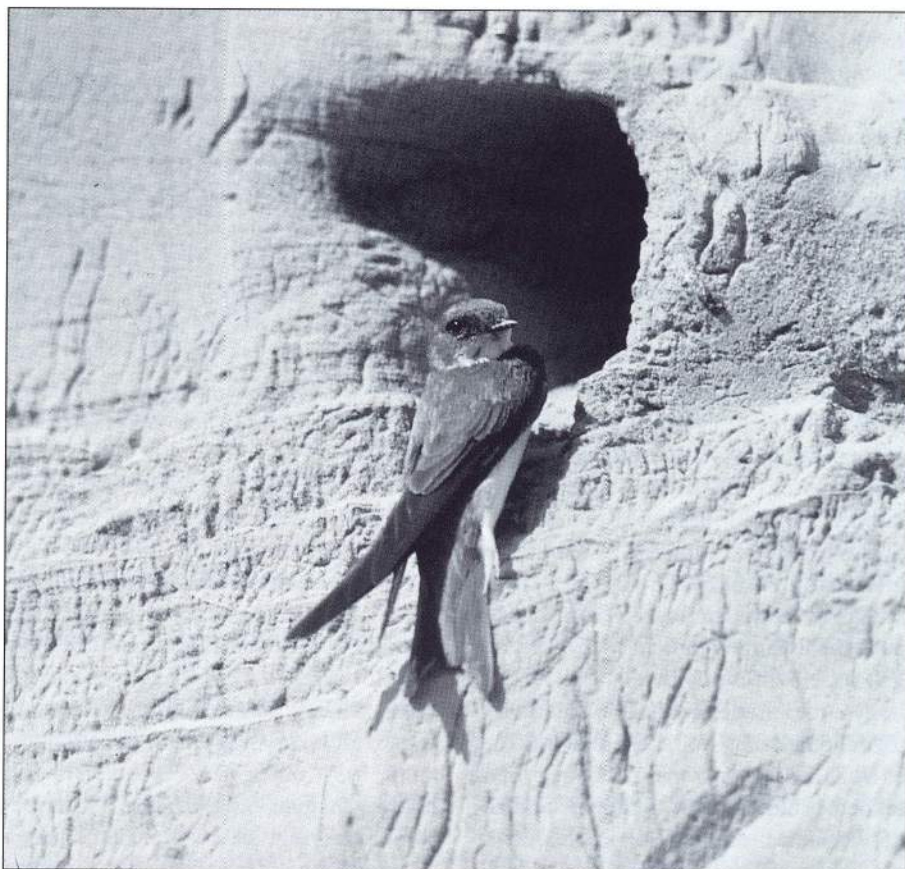
nem "kegyelmezett". A Felső-Tiszán 5 ezer, a Tisza egész magyar szakaszán kb. 10-15 ezer partifecske fészkelj megsemmisült meg néhány hét alatt. A bajt tetézte az, hogy a pusztulás akkor következett be, amikor a szülő madarak zömében már túl voltak a fiókanevelés energia- és táplálék igényes szakaszán és így a pótköltéshez már csak igen kimerülten kezdhettek hozzá, ha egyáltalán hozzá tudtak kezdeni.

Vizsgálataink alapján, az áradások miatt a Tiszáról elmenekült madarak kb. 20-50%-a próbálkozhatott pótköltéssel, de kisebb, csak átlagosan 2-3 fiókás sikerrel.

MI VÁRHATÓ 1999-BEN ?

Az afrikai teletől és vonuló területek vegetációjának műholdképes adatai és az előrejelzések alapján az 1998/99 tele a partifecskek számára egy "nyugodt" átlagos télnek mutatkozik. Azonban a magyar állomány 30-50%-át kitevő tiszai állomány igen alacsony szaporodási sikere miatt az 1998-hoz hasonló, igen alacsony állomány nagyságot prognosztizálhatunk.

Várható, hogy az elmondottak ellenére, biztonságos tiszai partfalakban fészkelő madarak közül sok egyed, az 1998 évi tapasztalatai alapján, homokbányákban fog próbálkozni a költéssel. Bár a homokbányákban nem kell számítanunk

Két etetés között

Fotó: Péchy Tamás

zöldárral, azonban ostoba és értelmetlen pusztításokkal igen. Becsléseink szerint évente akár 10-20 ezer partifecske fész-

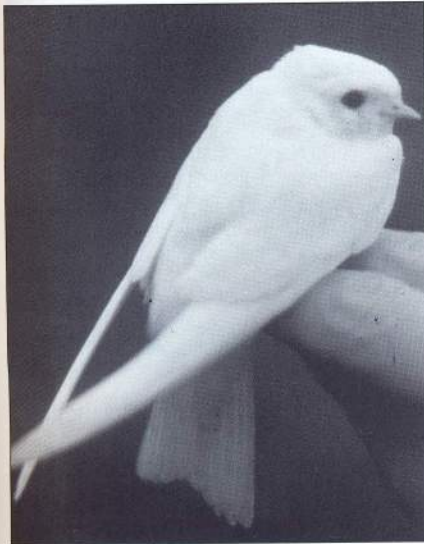
Fészkelési időben bolygatott homokfal
Fotó: Braun Melinda

ket is elpusztítanak illegálisan a homokbányákban!

MIT TEHETÜNK A FOLYÓKTÓL TÁVOL ?

A legfontosabb, hogy a partifecskek fészkelési sikerét segítsük. Nem kell világmegváltó dolgokra gondolni. A lényeg, hogy a madarak fészkeit és az annak helyét adó falat ne bolygassák a költés alatt. Néhány fontos módja a segítségnek:

- Ha ismer egy homok-, kavicsbányát vagy olyan helyet, ahol partifecskek szoktak fészkelni, látogassa meg április vége és július vége között, beszéljen a tulajdonossal vagy kezelővel és hívja fel a figyelmet e madarak védelmére. A partifecskek és gyurgyalagok által lakott

Albinó partifecske
Fotó: Dr. Szép Tibor

partfalak előtt, fölött és mellett 5 m-es körzetben ne legyen semmilyen kitermelés.

- Tapasztalataink alapján tudjuk, hogy a tulajdonos vagy kezelő körültekintően tevékenykedik, ha tudja, hogy madárbarátok nyilvántartják az ott fészkelő

madarak számát, és fészkeik helyét és azt rendszeresen ellenőrzik.

- A látogatások során a Madártávlat e számában mellékelt felmérőlap alapján mérje fel a telep helyzetét, az üregek és párok számát. Ezen adatok révén egyrészt segíteni tud számunkra az országos helyzetkép megismerésében, másrészt a felmérőlapok mintegy jegyzőkönyvként is szolgálnak, ha a figyelmeztetés ellenére mégis illegális pusztítás történne. Fontos tudni, hogy a 2000 Ft természetvédelmi értékű partifecske egy lakott üregének elpusztítása 14 000 Ft károkozásnak felel meg (fészkek + 5 tojás/fióka + egyik szülő) és pl. 100 fészkek esetén bizony milliós nagyságrendű károkozásról van szó, amelyről a területileg illetékes Nemzeti Parkot kell értesíteni.

- Az olyan falakat, amelyeken sok partifecske üreg maradt meg az előző évről, amennyiben arra mód van a madarak megérkezése előtt (április 15-ig!), frissítsék meg a homok, föld elhordásával egy új friss függőleges partfal létrehozásával, amely ne legyen túl magas (3-4 m), legyen "lábazata" a kitermelés-kor leomló földből. A madarak különösen kedvelik az olyan falakat, amelyek a fal lerogyásával alakulnak ki.

- Azokban a homokbányákban, ahol fészkelnek partifecskek, ott javasoljuk a tulajdonosnak vagy kezelőnek, hogy április 15-ig alakítson ki elegendő nagyságú friss falat a korábbi években lakott falakon a fentiek alapján és így a bánya más részein lesz módja a zavartalan kitermelésre.

- Fontos tudni, hogy a partifecskek és gyurgyalagok távozása után (augusztus 31), az általuk lakott partfalakon lehet folytatni a kitermelést egészen április 15-ig, törekedve arra, hogy a madarak tavaszi érkezésére ismét rendelkezésre álljon a megfelelő hosszúságú és magasságú függőleges partfal!

MIT TEHETÜNK A FOLYÓK MENTÉN?

Az áradások ellen semmit, de ennek ismételt pusztítása remélhetőleg csak újabb 14 év után lesz. Azonban mind gyakrabban tapasztaljuk a Tisza mentén, hogy a horgászok a csökkenő számú szakadó partokban lejárókat ásnak a

folyóhoz, amely során fészkelőhelyeket és sokszor fészkeket semmisítenek meg. Vannak olyan szakaszai a Tiszának, ahol

Európa legnagyobb partifecske telepe a Felső-Tiszán
Fotó: Dr. Szép Tibor

minden harmadik partfalat tönkretesznek ily módon és a helyzet évről-évre rosszabbodik. Az is gyakori, hogy napokon keresztül tartózkodnak a telepek 1-2 méteres körzetében, s az állandó zavarás főként az etetések során okozza

Fiókák kirepülés előtt

Fotó: Péchy Tamás

fiókák pusztulását. Legalább az "otthonukban" hagyják békén ezeket a hányattott sorsú madarakat!

SEGÍTSÜNK E KIS VÁNDOROKNAK!

Kérjük, hogy amennyiben ismer partifecskek által lakott helyet, próbálja meg annak sorsát 1999-ben nyomon követni, a madarak fészkelésének zavartalanságát elősegíteni és arról bennünket tájékoztatni.

További információkkal állunk rendelkezésre, levélben: (MME 36.sz. H.Cs., Nyíregyháza, Hősök tere 9, 4400), telefonon: 30 9655 836, faxon: 42 407 457, e-mailen: szept@szabinet.hu és a részletes képekkel, szöveggel és aktuális hírekkel tarkított Partifecske Hírek INTERNET kiadványban, (<http://agy.bgytf.hu/~szept/riparia.html>)

Ezen írás alapjául szolgáló felmérő munkát, adatokat és elemzéseket a KKA98/3203, KKA98/3137 és az OTKA F17709 pályázatok támogatásával végeztük el.

Megemlékezés Vásárhelyi Istvánról

Szitta Tamás

Gyermekkorom agyonolvasott, kedves könyvecskéje volt az Élet és Tudomány Kiskönyvtár sorozatban megjelent "Hasznos és káros vademlősök" c. Vásárhelyi mű.

Bevezetőjében a szerző egy 1905-ben lezajlott beszélgetésre utal, amikor az ősz természettudós, Hermann Ottó egy gyerekemmel (Vásárhelyi Istvánnal) beszélget 4 évvel azelőtt megjelent könyvéről, a Madarak hasznáról és kárá-

Vásárhelyi 1889-ben született Jászberényben egy sokgyermekes szegényparaszti családban. Hamar árvaságra jutott és abba kellett hagynia tanulmányait. A helyi Földműves Iskola elvégzése után különböző uradalmakban dolgozott. Hiányos életrajzának talán legtöbb adata az 1920-30-as évekből származik, ekkor volt tudományos munkásságának legtermékenyebb szakasza. A megelőző időszakban dolgozik, illetve anyagot gyűjt

jának ismeretéhez" c. dolgozat által. A dicsérő szavakon túl már ekkor elhangzik, hogy "Vásárhelyi nem képzett zoológus, de igen tehetséges megfigyelő" valamint, hogy "Vásárhelyi az eke és nem a betű embere". Vásárhelyit nem fogadta el a tudós társaság, bár adatait, eredményeit elfogadták, felhasználták. Ő maga például nem adhatta elő azokat az Állattani Szakosztály ülésén. Írásait és anyagait Éhik, vagy mások "ellen-

Cickány

ról címűről. A nagy tudósnek könyvével elsősorban az volt a célja, hogy a földművelő, kertészkedő, halászó és pásztorkodó emberekkel megismertesse és megszerettesse ezt az állatcsoportot.

A kis emberben mély nyomot hagyott ez a beszélgetés és később a fent már említett "emlősök" könyv mellett megírta a "Kételtűek hasznáról és káráról", valamint a "Magyarország halai írásban és képekben" c. műveket, melyeknek tematikája a nagy elődéhez igencsak hasonló.

az Alföldön, Dunántúlon, Erdélyben, a Felvidéken, Szlavóniában és Prága környékén is.

1925-től rendszeresen (és még saját néven) jelennek meg szövegei. Tudományos tevékenységének kifejlődésében nagy szerepe volt Véghelyi Lajos zoológus-paleontológus barátjának és annak, hogy felfigyelt rá a kor egyik legelismertebb tudósa, Éhik Gyula. Ő mutatja be a tudományos közéletnek először az "Adatok a földi kutya (*Spalax hungaricus hungaricus* Nhr.) életmód-

őrizték", őt magát "útbaigazították". "Nyertes" cikke után Éhikkel való kapcsolata végleg megromlik és ezután sokáig csak álnéven publikál.

Vásárhelyi szorgalma, tehetsége úgy a természet megfigyelésben, gyűjtésben, mint az írások számában megfigyelhető. Cikkeinek, hosszabb-rövidebb tanulmányainak száma meghaladja a 150-et. Fentebb említett könyvein túl két könyve szűkebb szakmájáról, a halászatról szól, maga által legfontosabbnak tartott műve "A róka" csak kéziratban maradt

meg. Kéziratban fennmaradt írásainak száma nem ismert, de jelentős számú lehet.

Fennmaradt életművét az alábbi témák köré lehet csoportosítani: emlőstani kutatások, ichthyológiai (halakkal kapcsolatos) kutatások, madártani munkák, herpetológiai (kétéltűek, hüllők) tanulmányok, ismeretterjesztő, "néptanítói" tevékenység.

Legsikeresebb gyűjtői, faunisztikai, etológiai, populációdinamikai vizsgálatainak eredményei talán az emlősökkel kapcsolatban születtek a már említett "legtermékenyebb" időszakában. Ebben az időben az Alföldön Pusztapón (1925-1926) és Felsőmérán (1927-1928) él és dolgozik, mindkét helyen nehéz körülmények között. Itt tanulmányozza többek között a földikutya életmódját, Éhik szerint is Petényi óta legalaposabban. Jellemző, hogy egy 400 magyar holdas uradalom területén nem egész két év alatt 56 példányt gyűjt és szinte naponként tár fel kotorekokat. Ekkor ott ez az állat gyakori volt (bezzeg ma!). De innen származnak a csíkos egérrel kapcsolatos rendkívül értékes életmódtani megfigyelései és két, akkor nálunk még ismeretlennek számító emlősfaj, a keleti cicakány és a mezei görény több gyűjtött

helyi, melynek kapcsán a tudományra újszerű adatokat tár fel. Megemlíthetjük a güzü egérrel, törpe egérrel és a vakondokkal kapcsolatos vizsgálatait. Ma is utánozhatatlan tenyésztési kísérletet végzett a mezei pocokkal, melynek kapcsán egyetlen törzspár szaporításával 2557 példányt nevel fel! Ezalatt számtalan újszerű megfigyelést tesz és közöl. Érdekes, hogy ebben az időszakban ugyanott pocokgradáció van, ami a pocoktífusz miatt összeomlik. Tenyészanyaga azonban túléli a járványt. Az akkori tudomány természetesen hűvös közönnnyel fogadja eredményeit e téren is. Leghosszabb ideig és talán legalaposabban a halak kutatásával foglalkozik. Ez az időszak egybeesik lillafüredi tartózkodásával, ahol a Pisztránglelep vezetőjeként dolgozik. Felsorolni is sok lenne halakkal kapcsolatos közléseit. Különösen jelentősek a pisztráanggal, harcsával és a tokkal foglalkozó tanulmányai. Garatfoghatózója a mai napig használható. Értékesek ritka és különleges életmódú halfajokkal kapcsolatos közleményei: erdélyi ingola, réti csík, állas küsz, kurta baing, petényi márna, lápi póc stb. "Új pisztrángfaj a magyar faunában" címmel írja le az unger pisztrángot. Faji jogosultságát a morfológiai jegyeken túl tenyésztési kísérletekkel is igyekszik alátámasztani. E megállapításai néhány egyébvel együtt ("magyar menyét", nyérc adatok stb.) tévedései, vagy nem igazolható voltuk miatt sajnos alapot adtak az előzőekben vázolt tudományos kiközösítésére.

"Madarász" munkássága végigkíséri egész életét, mintegy tudományos "melléktermékként". Bükki madarász időszakom legfontosabb forrásanyaga például Vásárhelyi nem publikált "BAZ megye gerinces faunája" c. anyaga. Ebben a tömör leleghelyadat felsorolás mögött fantasztikus alaposágú irodalmi feldolgozás húzódik meg. Hosszú ideig vizsgálja a ragadozó madarak táplálkozását köpetanyagok elemzésével, e tekintetben a vándorsólyom bükki tápláléklistájának közlése volt kiemelkedő jelentőségű. Összesen 59 tudományos dolgozata és ismeretterjesztő cikke jelent meg madártani témában.

A kétéltűek, hüllők tanulmányozása szintén végigkíséri egész életét. Számos kisebb ismeretterjesztő cikke jelent meg róluk, ökofaunisztikai adatok, táplálkozásbiológiai, élettani megfigyelések, parazitáltság stb. Kiemelkedő tudományos, ismeretterjesztő műve a már korábban idézett könyvecske: "A kétél-

tűek hasznáról és káráról". Legnagyobb részt saját adatokra épülő, olvasmányosan megírt, ma is aktuális mű, melyet csak ajánlhatnánk fiataljainknak (ha kapható lenne).

Népszerű tudományos ismeretterjesztő tevékenysége áthatja teljes munkásságát. A Hermann Ottó-i útravaló hatása nem maradt el. Rengeteget publikál halászati és vadászati lapokban és egyéb "közkezezen forgó" médiákban. Ismeretterjesztő műveinek számát 84-re teszik (Czajlik).

Vásárhelyi fantasztikus termékeny munkásságát bemutatni még megközelítőleg sem volt lehetséges e helyütt. Miskolci ismerőse, H. Szabó Béla mesélte nekem, hogy a Pisztránglelep garadnavölgyi épületében még éjfél után is égett a villany és kopogott az írógép (utóbb már írógéppel dolgozott).

Hagyatékának feldolgozása, közlése még az utókor feladata. Gyűjtőtevékenységére jellemző, hogy "mellékesen" gyűjtött csigaanyagát Varga András (Mátza Múzeum) dolgozta fel és közölte a múzeum évkönyvének három kötetében! Híres volt garatfog gyűjteménye és emlős embrió gyűjteménye (ez a háború alatt elpusztult). Magyarságára és tudomány tiszteletére jellemző, hogy embrió gyűjteményét a British Múzeum megakarta tőle vásárolni. Ő szorult anyagi helyzete ellenére nem adta, mondván, hogy ő ezt a magyar kutatók részére gyűjtötte. Körülményeire jellemző egyetlen mondat abból az időből, amikor a mezei pocok populációdinamikáját kutatta: "Őszintén mondom, én többször feküdtem le éhesen, de pocokaim egyszer sem maradtak élelem nélkül".

Természetfáltására jellemző, hogy 1920 és 30 között megszállottan kutatja a pusztuló Alföld faunáját mondván: "Napról-napra kísért a Duna-Tisza csatorna megépítése. Vizeket szabályoznak, lecsapolnak, erdőt irtanak, gypet törnek, sziket javítanak, s mindenütt vész, pusztul a jellemző emlős fauna, amelyet még tökéletesen nem ismerünk, s amelynek lélekarangját úgy is húzza a mindinkább belterjessé váló gazdálkodás". A ma természetvédőjének aggodalmát fogalmazza meg 70 évvel ez előtt!

Életsorsa sok tekintetben jellemző magyar sors történet számos tanulsággal. Kutatni vágyása, tudomány szeretete, közlési aktivitása mindannyiunk számára követendő. Nyugodjon békében. ☒

Köszönet Czajlik Péternek írásai megküldéséért.

Emléktábla a Pisztránglelep épületének falán
A szerző felvételei

példánya (gyűjtései alapján írja le és veszi fel a hazai faunába Éhik). Előbbinek az életmódját is tanulmányozza Vásár-

A Kárpát-medence keleti felének gyöngyszeme: A keleti gyöngyházlepke

Bálint Zsolt

Bizony, közülünk néhányan a nyár derekát a Zempléni-hegység keleti felében töltik, vagy éppen rokonlátogatást tesznek a romániai Szilágyságban. De van, aki még iskolakezdés előtt Kárpátalja megyéjébe, hogy egy pár ruhacsomaggal, konzervvel könnyítsen az ottlakók keserves hétköznapjain, mások pedig a Gyimesekre utaznak segíteni Bilibókéknek a széna behordásában.

És bizony, ha nyitott szemmel járnak, az útszéli szedresekben olyan lepkével találkozhatnak, amit a tőlünk nyugatra levő mesés gazdagságú országokban már hiába keresnek. Legföljebb a nagy múzeumok lepkegyűjteményeiben álló szekrények fiókjainak üvegfedele alatt bukkanhatnak rájuk.

Ki ez a lepke? Régi görög női nevet visel: Laodice - és mi, lepkészek is így hívjuk. De hívhatjuk Laodice gyöngyháznak vagy keleti gyöngyházlepkének. Ez utóbbi elnevezés többszörösen is helyes, ha tudjuk: Laodicea ismert kisázsiai fürdőhely volt, egyben a római idők gazdag kereskedővárosa. Itt élt az a keresztény gyülekezet, amelynek az angyal ezt üzenté János evangélista látomásában: "Ismerem cselekedeteidet, hogy se hideg, se meleg nem vagy. Bár csak hideg volnál vagy meleg! De mivel langyos vagy, megvetlek téged!"

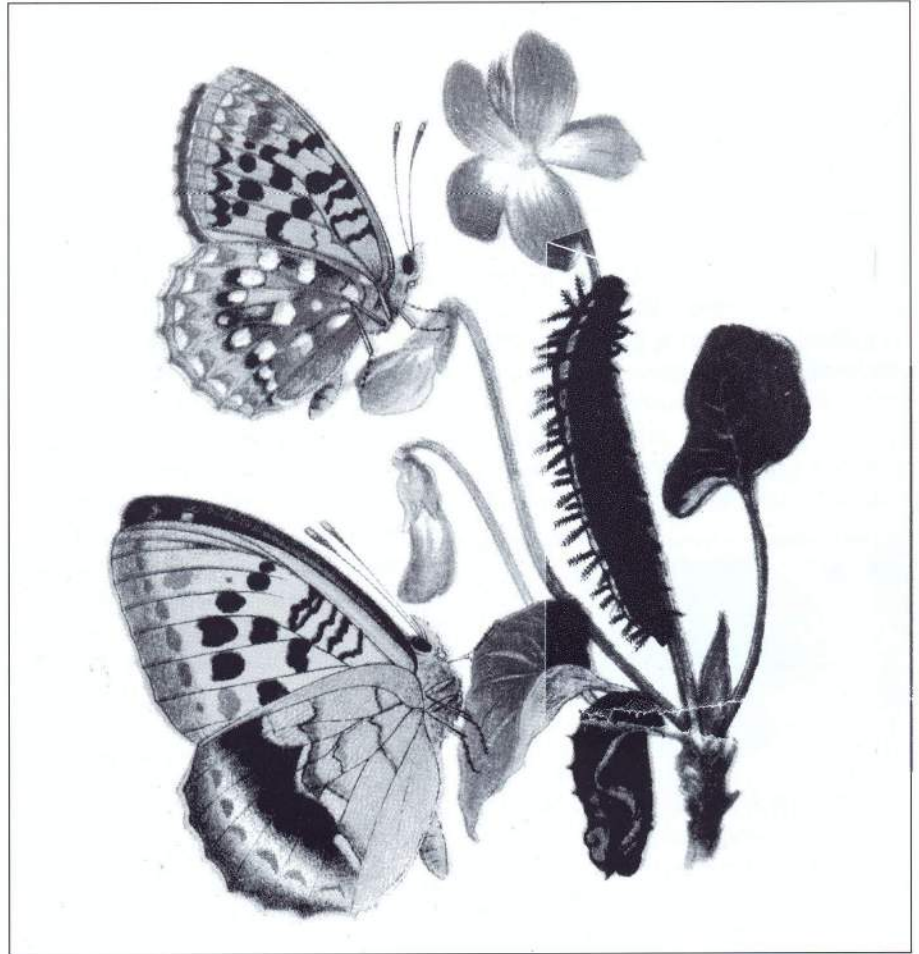
A szép Laodice szárnyainak felszíne olyan, mint a többi jól ismert és gyakori gyöngyházlepkéé (Paphia, Niobe vagy Aglaja): alapszíne vörösbarna, fekete foltok és csíkok mintázatával. De hátulso szárnyának fonákja egészen különleges: tövének alapszíne sárgás-zöld, amit egy függőlegesen meg-megtörve lefutó gyöngyházszínű csík szegélyez, és a szárny többi része egészen a szegélytérig lilás alapszínű és bársonyos folttal tarkított.

A nagytermetű lepkék elegánsan vitorláznak az erdei utak mentén vagy legerdő tisztásain, előszeretettel táplálkoznak szedervirágon, vagy az asztfélék nagy lila gombjain. A nőstények tovább élnek a hímeknél, kopott példányakkal olykor még napsütéses októberben is találkozhatunk. Nyáron rakják le petéiket. A hamarosan kikelő hernyók megesszik a petéjük burkát és az avarba másznak telelni. Teljes kikeletkor táplál-

kozni kezdenek valamilyen ibolyafajon, nyár elejére bebábozódnak és kb. három hét múlva kelnek ki bábjaikból a kifejlett lepkék.

A Laodice először faunaterületünkön a Szilágyságban találták meg, majd rábukkantak Háromszékben és Szeben

ban? Él-e még a Mátrában, és ha igen, hol? Milyen a populációk stratégiája, nyitott vagy zárt? Revírt tartanak-e a hímek? És a nőstény: hogyan petézik? Szabadon, a fűbe, bokrok alá rakja a petéket, vagy akkurátusan kiválaszt egy bizonyos Viola-fajt? Ki tudja?

Két hazai gyöngyházlepkénk tipikus pihenő helyzetben: kerekfoltú gyöngyházlepke (felül), keleti gyöngyházlepke (alul).

megyében is. A máramarosi-szilágysági populációk minden bizonnyal összefüggnek a zempléniakkal, hiszen a lepke jól repül. Elterjedésének nyugati határa tehát faunaterületünkön van. Ismerjük a Bükk északi előteréből, egyes keleti völgyeiből, Jószaftó vidékéről, a Cserhátból meg a Cserhátból, vannak adataink a Mátrából is, sőt a századfordulón még Budapesten is gyűjtötték.

De a fentiek csak általánosságok. Valójában semmi részleteset nem tudunk róla. Min táplálkozik nálunk a hernyó? A zemplénieken kívül állandó populációi találhatók-e a Bükkben, a Cserhát-

Rajta hát kedves borsodiak és abaújiak! Ne legyetek langyosok! Legyetek forrók és lobbanjatok szerelemre Laodice iránt! Keressétek, hogy megtaláljátok, és fürkésztetek ki róla mindent, nehogy aztán az angyal szemetekre hányja, hogy lám, mekkora kincsetek volt, és nem sáfarkodtatok vele. Mert jött az autópálya, a Coca-Cola meg a MacDonal'd's, és nagy örömtökből nemcsak Laodice-ról, hanem Arionról, Menmosynéről, sőt még a tavaszi szelek szárnyán érkező Zefirről is megfeledeztek!

Kucsmás poszáta előfordulása Tömördön

A Vas megyei Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület néhány tagjával 1998. április 4-én Tömördre mentünk két napos gyűrűzésre. Útközben viharos délnyugati szél fújt, itt is, ott is porviharokat kavart.

A délutáni hálóállítást után a szokásos módon éjszakára a hálók alsó két zsebét főlhúztuk, elkerülendő, hogy valami hívatlan vad keresztülmenjen rajtuk és megrongálja őket. Másnap, vagyis 5-én reggel még sötétben húztuk szét újra a zsebeket. Ezt követően négyen mentünk el a 6 órás ellenőrzésre.

Az egyik bokrok közé állított háló alsó zsebében egy fekete sapkás madarat láttam meg. Korán érkezett hím barátjának gondoltam. Közelebb érve azonban óriási meglepetés ért. A madár sokkal nagyobb kiterjedésű fekete fejdíszet viselt, mint egy barátka. Ez, és élénkvrös szemgyűrűje rögtön elárulta – noha személyesen még soha nem találkoztunk –, hogy egy kucsmás poszáta fekszik a hálóban. Nagy élmény volt kibontani a hálózsemekek közül egy ilyen ritkaságot. Közben másik három társam is odaért a többi hálótól és együtt gyönyörködtek az öreg hím madárban, elbűvölve az ő és a ritka pillanat szépségétől.

Rögtön általános ébresztő következett, és telefonértesítése után fél órával már elnökünk, Gyurácz József is a helyszínre érkezett megcsodálni a valószínűleg szélviharsodorta ritka vándort, melyet gyűrűzés és mérés után útjára engedünk. Hamarosan kiderült, hogy e

Kucsmás poszáta

dél-európai elterjedésű poszátaának ez a második magyarországi bizonyított előfordulása (a két megfigyelés között 20 év telt el). Nem csoda, hogy nagy volt az öröm, amit ezúton szeretnék megosztani az olvasókkal.

Bánhidi Péter

Énekesmadarak és a civilizációs zajok

Egy nagy-britanniai vizsgálat kimutatása szerint az emberi környezet okozta zajok – elsősorban a gépjármű-közlekedésből fakadó lárma – kedvezőtlen hatást gyakorol az énekesmadarak hangjára, dallamvilágára. Az emberi zajok különösen veszedelmes következményekkel járhatnak olyan fajok esetében, ame-

lyeknél a párok egymásra találása és az "udvarlás" szempontjából sorsdöntő szerepet játszik a hím egyed éneke.

A vizsgálatok alapján készült tanulmányból egyértelműen kitűnik, milyen mértékben és milyen meghökkenítő szférákban torzíja el a természetet az emberi tevékenység. A sűrűn lakott térségekben lakó madarak például "elfelejtik" a fajukra jellemző dallamokat, s helyettük azokat a hangokat fűjják, amelyeket revírjukban és annak környékén a leggyakrabban hallanak: autódudák, riasztók és mobiltelefonok hangját.

A brit Királyi Madárvédelmi Társaság (RSPB) szóvivője szerint a tanulmány megerősíti legsötétebb sejtelméiket: az utak mentén élő madarak képtelenek hallani egymás hangját. Ennek következtében nehezen tanulják meg a saját fajukra jellemző éneket, és nehezen kerülnek kapcsolatba potenciális párjukkal. A zajártalom által leginkább sújtott fajok között van a sárgarigó, a meggyvágó és a sisegő fűzike. Mindhárom faj állománya az erősen veszélyeztetettek közé tartozik a szigetországban.

A legveszedelmesebb környezeti ártalmat a közlekedés zaja jelenti. A kutatók 43 helyben költő madárfajt tanulmányoztak sűrű forgalmú utak mentén, olyan madarakkal vetve össze őket, amelyek az utaktól távol, ám egyébként hasonló környezetben éltek. Az eredmény: a napi 50-60 ezer jármű által használt utak mindkét oldalán 2 mérföldes körzetben megváltozik a madarak viselkedése. (Kisebb forgalmú utak esetében, amelyeken naponta legföljebb 10 ezer gépjármű halad át, a lárma kimutatható hatósugara egy mérföld.)

Az ilyen helyeken élő madarak éneke harsányabb, ám kevesebb hangot, illetve dallamot tartalmaz. Ezek a példányok többnyire sikertelenül próbálnak saját revírre szert tenni, illetve párt találni. A már említett fajokon kívül a közlekedési zajok leginkább a kakukk, a szarka, az erdei pinty és az erdei szalonka állományát sújtják.

Az énekesmadarak hallása rendkívül érzékeny, csak így képesek ugyanis kiszűrni más fajok hangjai közül és a környezet háttérzajából a potenciális költőpár hangját. Ha élőhelyükön (például a forgalmas utak közelében) a szokottnál jóval erősebb a háttérzaj, az óhatatlanul befolyásolja azt a képességüket, amellyel különbséget tudnak tenni a számukra fontos és az érdektelen hangok között.

A tanulmányból egyértelműen kitűnik a zajártalomnak a költő madarak létszáma gyakorolt negatív hatása. Egy mérsékelt forgalmú közút (napi 10 ezer gépjármű) mentén három év alatt 85%-kal csökkent a sárgarigók, és 81%-kal az erdei pintyek állománya.

"A vizsgálat eredményei igazolták a környezetvédőknek az újabb és újabb utak és autópályák építését ellenző álláspontját - jelentette ki az RSPB egyik vezető ornitológusa. - A tanulmány tudományos bizonyítékokkal támasztotta alá aggodalmainkat, és megmutatta, hogy a forgalmas közutak sokkal nagyobb mértékben károsítják a természetet és a madárvilágot, mint azt feltételeztük."

Az utóbbi 30 évben a brit szigeteken őshonos madárfajok közül soknak drámai mértékben csökkent az állománya, elsősorban élőhelyeik tönkretétele és a mezőgazdaságban alkalmazott vegyszerek következtében. Utóbbiak a madarakat is pusztítják, többnyire azonban közvetetten – a madarak által fogyasztott rovarok, illetve növények gyéritésével, azaz a táplálék megsemmisítésével – gyakorolnak negatív hatást a madárvilágra. A legriasztóbb mértékű állománycsökkenést az utóbbi évtizedekben az énekes rigó, a füstű fecske és a vadgerle esetében tapasztalták Nagy-Britanniában. A kozmopolitának és igénytelennek tartott házi veréb állománya 1975-höz képest kétharmadával esett vissza: 4,5 millió helyett ma csupán 1,5 millió él belőle a szigetországban.

Dorogman László

Ürgeöntők, ürömmirtók

Lapozgatok egy gyönyörű, színes, díszkertekről szóló újságot. A szebbnél szebb, fás és lágyszárú növények, kerti bútorok, sziklák, tavacsok, járdák képe mellett az egyik fotón szemem szúr valami:

a kövek között egy erdei ciklámen virít.

H o g y a n kerül a csizma az asztalra, az az védett növény a kertbe?

Nos, a hozzátartozó cikkben a szerző leírja; a tulajdonos különös szeszélye, szenvedélye és izlése okán a természetes élőhelyekről igyekszik begyűjteni kertje ékességeit. Akadnak köztük védettek, fokozottan védettek is? Hát aztán.

Gilisztatűző varádcis

Magyarországon a természet büntetlenül pusztítható. Az írás végén azért azt javasolják a többi kertépítők, hogy a védett növényeket inkább ne ássák ki tövestől, hanem csak a magokat gyűjtsék be. Mít lehet ehhez hozzátenni? Javaslatként legfeljebb annyit, hogy aki úgy gondolja: háza környékét nem díszítő növénykertészetben megvásárolható ismerősöktől kapott, ne adj Isten más kertekből elcsent fákkal, bokrokkal, lágyszárúakkal telepíti be, az választhat a nem védettek közül is. Sőt, aki igazán szereti a természetet, az törekszik megóvásáért is és nem nyúl védett növényhez! A gilisztatűző varádcis, az ökörfarkkóró, a seprence ugyanolyan szép, mint bármelyik, üzletben kapható dísznövény. Egyébként a cikknek két nagy veszélye van. Egyrészt az, hogy egy "tömegfogyasztásra" szánt újság hasábjain tették közzé a magányújteményt: mivel erdőn-mezőn ingyen beszerezhető növényekről van szó, egészen biztos, hogy akad követője a dolognak. Másrészt pedig az újság felelőssége is nyilvánvaló: büntetlenül lehet kedvet csinálni a természetkárosításhoz. Hol van olyan em-

ber, aki nem az éppen virító, szépsége teljében lévő növénynek esik, hanem megvárja a magok beérését? Ugyan kérem! Aki ilyesmire vetemedik, az valószínűleg meg sem ismeri a már elvirágzott növényt...

Más. A képernyőn enyhén szólva csóró romacsalád otthona. A mező szélén álló házikó lakóinak betevő falatja természetkárosító tevékenységből származik: egy-egy étkezésre tizenvalahány ürget fogyasztanak. Védett állatról lévén szó, eszmei értékük darabonként kétez-

Ürge

Péchy tamás felvétele

forint, így aztán egy vacsora ára több tízezerre rúgna, már ha valaki őrizné azokat a fránya rágsálókat. A kamera megőrökíti az ürgek kiöntését, szó szerint nyakoncsípését és megölését is. Utóbbi igen visszataszító: a nyakuknál és a hátsó lábuknál fogva az eredeti testhossz háromszorosára nyújtják őket, aztán egy csavarás az állaton, majd csak elpattan valamelyik csigolya... Még egy-két halálvonaglás, aztán mehet a vödörbe, a többi hullá közé. A család persze nem halhat éhen, ez rendben van: de minek nyilvánosságot adni a nyomornak? Minek fésületlenül bemutatni egy védett állat haláltusáját? A válasz kézenfekvő: a képernyő elé kell ültetni az embereket, hogy a műsor nézettsége, ezáltal reklámbevétele, a végelszámolásnál pedig a tévécsatorna anyagi haszna minél nagyobb legyen. A természet pusztítása? Kit érdekel. Legyen azoknak a baja, akik szívügyüknek érzik az ürgek és a velük táplálkozó ragadozó madarak fennmaradását.

Még valami. Az utóbbi időben valóságos hisztéria alakult ki a parlagfű pollenjének "köszönhető" allergia miatt. Ezzel kapcsolatosan egy napilapban mit látok? Hatalmasra nyúlt fekete vagy fehér üröm – ezt a kép alapján nem lehet eldönteni – tenyészik az út szélén. Az aláírás szerint parlagfű. Az első számú közellenség. Más alkalommal megcsörren a telefon, s egy női hang panaszkodik arról, hogy majd kifolyik a saját orrlyukán keresztül, annyira kínozza a parlagfű pollenje!

Jöjjenek ki, nézzék meg, csakúgy sárgállik! – mondja.

Ez már önmagában hihetetlen, mert a parlagfű nem szokott sárgállani: mindenesetre kíváncsiságból kimegyek a helyszínre. A parlagon hagyott területen minden van, parlagfüvet kivéve. Valóban sárgállik a kanadai aranyvessző, ami szintén amerikai eredetű, kivadult dísznövény, ugyancsak sárga a gilisztatűző varádcis és az orbáncfű. Van még emellett sédkender, siskanád tipp, kaktáncskóró, mezei aszat, több bogáncsfaj, de parlagfű, az egy szál sem.

Az ÁNTSZ illetékes beismeri, hogy nem ismeri a parlagfüvet, bár ő a felelős az irtásáért. (Kérdés, hogy akkor mit pusztítat?) A közterületek, üres telkek, árkok kaszálása mindenesetre városszerte hatalmas lendületet vesz. A környéken szerencsére még ritka a parlagfű, de az irtásnak áldozatul esik minden más. Valóban igaz, hogy ezt a kellemetlen gyomot, mivel nem őshonos pusztítani kellene.

Ennek azonban egyelőre a többi növény látja kárát. Hogyan telelnek majd ki a vegyes pintycsapatok a gyomnak tartott növények magtermése nélkül? Jó esetben elkóborolnak más vidékre. Persze... Aki nem ismeri a gyomokat, az nem ismeri a tengelicet sem, s nem érdekli, hogy megéli-e a következő tavaszt vagy sem!

Faragó Zoltán

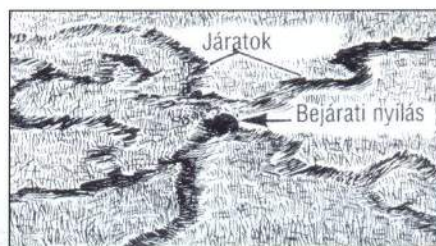
A vakond a bűnös?

Haragszom a vakondra! Megrágja a sárgarépat, kitúrja a palántákat – írja Balogh Tünde Apajról.

Nem biztos, hogy a vakond a bűnös!

A kertekben, a gyepszőnyegen, az ágyásokon a palánták között reggelre kelve megjelenő nagy túrasok gyakran okoznak bosszúságot. A legtöbbször gépi-esen a vakondot átkozzák, pedig egyáltalán nem biztos, hogy ő volt a tettes. A

csöskben és kertekben is. Nappal és éjszaka egyaránt tevékeny. Úgyesen bujkál a sűrű növényzet között, kitűnően úszik és bukik, méternél is mélyebbre merülhet, és akár másfél percig kibírja odalent levegővétel nélkül. Elágazó járatai többnyire a felszín közelében vezetnek, kitúrt földkupacai általában sokkal kisebbek a vakondénál, de szerkezetük is más, nagyobb rögökből állnak.

lapjukon a nád, sás és más vízinövények friss hajtásai, rizóma, a földeken gabona és kukorica, gyökerek és hagymák szerepelnek. A kertekben a sárgarépat, a burgonyát és a hagymát károsítja, felmászik a szőlőtőkére, hogy a fürtöket elérje, de megrágcsálja a facséméték törzsét és a rózsatövek gyökereit is. Egy 100 gramm súlyú példány napi táplálék-szükséglete kb. 85 gramm lédús növényi részekből áll. Raktárakat is készít, ahol 200-4000 gramm mennyiségben apróra rágott növényi részeket halmoz fel.

Szaporodási időszaka márciusban kezdődik és októberig tart, a nőstények 21 napi vemhesség után évente 3-4 alkalommal 2-8 kölyköt ellenek. A kezdetben csupasz fiókák gyorsan fejlődnek, szemeik 8-11 nap alatt nyílnak, 12 napig szopnak, szőrzetük kéthetes korukra kifejlődik és háromhetesen önállóak. Ivarérettségüket két hónapos korukban érik el, így a tavasszal született nőstények még abban az évben maguk is kölyköket hoznak a világra. Számítások szerint egy nősténynek közvetve és közvetlenül évente 40 utóda lehet!

A vízi pocok ellen különböző csapdákkal védekezhetünk. Használhatnak al-

Közönséges vakond

kertész magát az állatot szinte soha nem látja, csak a földkupacok alapján következtet a vakond jelenlétére. A fekete bundás állat azonban rovarrevő emlős, növényeket még véletlenül sem eszik, föld alatti járataiban giliszták, pajorok után kutat. A növényeket legfeljebb azal károsítja, hogy átfúrva a gyökerek között, kifordítja őket a földből. Ezt azonban legalább részben jóváteszi azal, hogy rengeteg, növényeinket károsító rovar és lárvát pusztít el.

Van azonban egy olyan rágcsáló, amely szintén gyakran felbukkan a kertben, különösen ott, ahol víz is van a közelben, és alkalmilag tetemes károkat okozhat. A vízi pocok vagy közönséges kőszapocok hengeres testű állat, testhossza 140-195 mm, farokhossza 80-106 mm. Orra rövid, tömpe, szemei kicsinyek, fülkagylói alig állnak ki a bundából. Színezete felül szürkés vagy vörhenyes árnyalatú barna, néha feketés-barna vagy akár teljesen fekete. Hasoldala sötét szennyesszürke. Nevével ellentétben nem csak a csatornák, folyók és tavak közelében él, de megtelepszik a nedvesebb talajú réteken, agrárbiotópokban, ritkás erdőben, gyümöl-

ásás közben csak a lábait használja, fogait csak akkor, ha vastagabb gyökér vagy más akadály kerül eléje. Járatait elsősorban a szilárdabb részekben készíti, kertekben például a kevésbé gondozott, ritkán ásott helyeken, a gyepszőnyeg alatt vagy fák, bokrok tövében.

A vízi pocok tápláléka élőhelye szerint változik, de alapvetően növényi ere-

Közönséges kőszapocok

detű. A tavak és csatornák mentén élő példányok táplálékuk jelentős részét a víz alatt keresik és ott is fogyasztják el, garatnyílásukat ugyanis, a pézsmapocokhoz hasonlóan, el tudják zárni. Ét-

madarabkával csalizott ládacsapdákat vagy rugós csapdákat. Segíthet az is, ha járatait rendszeresen bolygatjuk, az állat a folyamatos zaklatás hatására elköltözik a kertből. ☒

Odútelepek Budán

Fészekodú telepítés tapasztalatai a Vérmezőn, a Tabánban és kevésbé forgalmas fővárosi területeken.

A Vérmezőn, a Tabánban és más budai parkokban a cinegék nem ritkák. Va-

Gyakori vendég a madárodúkban a pele

Fotó: Szvezsényi László

lószerű azonban, hogy a gondozott és ezért odúban szűkölködő parkok rovartermése sokkal több cinkét is el tudna tartani. A fák nem tudnak odúéretté válni, ezt a kort és állapotot parkokban csak ritkán érik meg.

Mivel nincs elég természetes faodú, az élelmes cinkék más lehetőségeket kénytelenek keresni. 1998 tavaszán figyelt meg egy széncinegét, amint az Attila út 39. sz. ház homlokzatán egy iroda bejárata fölött a járdától mintegy 2,8 m-re egy gyalogsági fegyverből eredő belövés okozta üregbe járt be fészkelni. Később a jól megfigyelhető táplálékfordás sikeres költésre utalt.

A Vérmezőn, a Horváth-kertben és a Tabánban az odúban költő védett énekesmadarak egyedszámának növelése érdekében kezdtem mesterséges fészekodúkat kihelyezni. Az odúk a 148. sz. cserkészcsapat műhelyében készültek 20 mm vastag fenyődeszkából, kb. 34-38 mm átmérőjű rönnyilással. A résztvevő 12-20 éves diákok megismerkedtek az odúkészítéssel, és telepítéssel. A kisebb deszkadarabokat SWIFT ragasztóval toldottuk össze, így a hulladék minimális volt. A toldások több év óta jól tar-

tanak. Az odúk külső felületét háromszor kezeltük Xila-decorral.

Az első odúk 1996 óta működnek a Horváth-kertben és környékén. Ezek közül kettőben minden évben széncinege költött. A siker hatására 1998-ban további odúk készültek, e környéken a ki-

esett bántódása. Kettőnél a rönnyilást fakopáncs, melyet egy ízben tetten is érttem szűknek talált s kitágította.

Néhány esetben azonban az erre fogékony és érdeklődő emberek felfigyeltek az odvak megjelenésére. Kihelyezés, ellenőrzés közben többen érdeklődtek a munka iránt. Volt, aki kérte, hogy magyarázzam el kislányának az odú célját és jelentőségét. Volt, aki értő kérdéseket tett fel az eredményekről, és kicserélte velem tapasztalatait. Egyes odúk forgalmas megállókból is könnyen szemmel tarthatók, és így a kényszerű várakozás madarászással telhet. Jó lenne, ha mások is részt vennének a megfigyelésekben. Aki ehhez kedvet érez, azok számára közlöm telefonszámomat.

Fészkelési időben a következő forgalmat észleltem:

A három városi parkban az odúfoglalás és a költés sikeressége jobbnak bizonyult, mint természetes környezetben. Ennek oka lehet, hogy az erdei illetve botanikus-kerti környezetben sokkal több természetes faodú található, tehát a madarak nem szorulnak annyira a mesterséges odúkra. A cserkészparkban egy odút pele család vett birtokba.

Eredményként megállapítható, hogy a budai belterületi parkokban a mesterséges fészekodúkat kihelyezése eredményes lehet, és segítheti az odúköltő fajok szaporodását.

Ezúton is szeretnék köszönetet mondani: Török Jánosnak, aki szakmai és irodalmi segítséget nyújtott, a Swift Hungarynak a kiváló ragasztóért, vala-

helyezettek száma jelenleg 14. A városi odútelepítés hatásának vizsgálatára kontrollként egy természetes erdőben (Julianna major, Cserkészpark) valamint egy védett területen (Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Soroksári Botanikus kertje) is helyeztem ki odúkat.

Az emberek a parkokban látszólag

Terület	Jelleg	Odúk száma	Fészek vagy egyéb jelenlét	Tojások száma	Kelés
Horváth-kert	Városi park, házikert	5	1 széncinke	6	6 sikeres
Vérmező	Városi park	4	3 széncinke kékcinke	14	14 sikeres
Tabán	Városi park	4	0*		
Julianna major (Cserkészpark)	Erdő	2	2 (pele)		
Soroksári botanikus kert	Védett terület	3	3 cinke sp.	12	12 sikertelen
Összesen		18	9		

* Az odúk későn kerültek a helyükre

nem törődnek az odúkkal, talán észre sem veszik. Ez persze nem baj, ha a szétvert telefonfülkékre és buszmegállókra gondolunk. De jobb az odúkat te-repszínűre festeni, hogy környezetükbe minél jobban beolvadjanak. Az 1997 ősze és 1998 tavasza óta a Vérmezőn és környékén kintlévő, kb. 3-4 méter magasan fákra helyezett 14 odúnak nem

mint a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Botanikus-kertje munkatársainak, hogy kísérleti területet bocsátottak rendelkezésemre, és munkámat jóindulatúan támogatták.

Morandini Pál

1013Bp Attila út 39. V. 2.

Tel.: 375 7194, 261 1111/1241

Email: p_morandini@ksrtsab.hu

Budaörsön télen is füttyül a rigó

Huszonöt évvel ezelőtt költöztem Budaörsre a fővárosból. Emlékszem, hogy nagyon meglepett akkoriban, hogy egyetlen rigót sem láttam a környéken. Hiányzott a hajnali és alkonyati nótázásuk, jóllehet más szorgos énekesek: barátposzáta, házi rozsdafarkú, kis fülemüle, búbos pacsirta dalukkal betöltötték a kertek párás légerét. Azóta nagyot változott a világ. A kopott községből lendületesen fejlődő város lett, toronyházak épültek sorra, és az új lakókkal a feketerigó is megérkezett. A főút mentén költözködött egyre mélyebbre a házak közé, a kertekbe. Mára már a természetvédelmi területek bozótosaiban is fellelhető a fészke. Versenyt füttyül tavasszal a fülemülével. Nyáron sem hagyja abba, sőt az első fagyok beálltáig üdvözlő derült estéken a lemenő napot a toronyházak tetejéről. Azután megszendeseedik.

Pergő sárga levelek közt baktattam a parkon át novemberben egyik délelőtt. A jól ismert rigódal ütötte meg a fülemet. Felnéztem a házakra, sehol a rigó. Egy ágon ült, alig a fejem felett, a fa törzséhez simulva, és halkán dudorászott. **Hallottam decemberben is a havas bokrok közül, a tűztövis piros bogyóval rakott ágainak rejtekéből, alig karnyújtásnyira volt tőlem. Halkan füttyörészett, mint aki maga-magát ringatja, altatja. Budaörsön télen is füttyül a rigó, a jól ismert feketerigó, csak halkán, nehogy idejekorán felébressze a természetet.**

Demjén Istvánné

Mint vadász

és épp ezért természetszerető ember, nem a védett madárfajok lelövése kapcsán szeretném a vitát pro és kontra bonnyolítani!

Örülök, hogy a probléma megoldódni látszik! Valóban a vadászok tisztességes többsége elhatárolja magát az ilyen cselekedetektől és másoknak sem tűri el. Amit én ennél nagyobb problémának látok, az élőhelyek megszűnése az a példátlan természetrombolás, ami ma is hazánkban történik.

Miért kétes eredmény egy faj pár példányának megmentése, óvása, ha az élőhelye szűnik meg, ill. olyan nagymérvű lesz környezetének zavarása?

A középhegységeinkben megjelenő hiúzt sem a vadászoktól kellene féltet-

nünk, hanem az erdőre, élőhelyére nehezedő terheléstől. Hiába szeretnénk, hogy megjelenjen a medve, siketfajd, vagy akár a hód és ne tűnjön el a vidra, ha a magyarországi erdők állapota már messze van az akkori viszonyoktól, amikor még ezek az állatok itt éltek.

A mai feltárt, monokultúrás erdők terhelve a civilizáció minden "áldásával" (zavarás, szennyezés) már nem lehetnek ideálisak a fent említett vadfajoknak! És ez a folyamat nem állt meg, természeti környezetünk napról-napra fogy, vagy átalakul, de nem kedvező irányba. Ja kérem, a fejlődésnek ára van, mondhatnák egyesek, munkahelyteremtést, gazdasági fellendülést megcsillantva hallgatják el az esetleg egyet nem értőket, a környezetükért aggódókat.

Ugyan mi szabályoz, vagy korlátoz egy önkormányzatot, ha területét rendre új lakásoknak, vagy ipari beruházásoknak adja át? Tudom, az élet nem áll meg, de sok megtörtént ügy kapcsán látható, hogy lehetett volna más megoldást is találni, a döntést sok esetben nyomás előzte meg.

Sajnos országunk lakosságának egyre nagyobb része nincs abban a helyzetben, hogy érdemben befolyásolja akár szűkebb környezete alakulását, de mint látható, az ország sincs, hogy a külföldi tőke természetpusztító beruházásait megakadályozza. Elavult, környezetet nem kímélő, a cég saját hazájából már kitiltott megoldások, technológiák kerülnek be.

A gombamódra szaporodó, nagy terü-

letet elfoglaló építkezések, már akármiilyen környezetkímélő megoldással kerülnek is el, csak egy újabb területtel növelik a természettől elvett részt, tovább csökkentve az egyes növény vagy állatfajok életterét, és amit majd később veszünk észre, a miénket is, embereket.

Mert mégiscsak furcsa például, hogy miközben országunk lakossága nem növekszik, sőt csökken, Budapest lassan összeépül Gödöllővel, vagy Székesfehérvárral. De hozhattam volna más példát is.

Arra szeretném kedvenc lapomat biztatni, hogy vállalja fel, mint pártatlan, politikamentes média a természeti környezetünk konkrétabb védelmét! Vállalva azt a hálátlan feladatot, hogy egyes eseteket tényszerűen bemutatva, az olvasókat, illetve az ott lakókat felrázva világítsa meg, milyen értékek mennek veszendőbe. Adjon kicsi bátorítást, hogy felléphessenek az önkormányzatok, vagy akár az állam környezetüket-környezetünket pusztító beruházásai ellen! Természetesen helyt adva annak is, ha egy valóban szükséges beruházás a környezet legmesszemenőbb kímélésével valósul meg!

Juczédy György

Mesterséges madártelepítés

Zsoldos Árpád

A ma-dár-védelem hagyományai rendkívül mélyen gyökereznek kultúránkban, életünkben és szálai hazánkban a múlt század negyvenes éveinek elejéig nyúlnak vissza. Először Petényi Salamon János, majd mintegy ötven évvel később Hermann Ottó minél szélesebb körű madárvédelmi akciók létrehozását sürgette. Ezek az akciók, az akkori természetvédelmi felfogásnak megfelelően, a téli madáretetést és a mesterséges fészekodúk kihelyezését igyekeztek népszerűsíteni. A ma újra népszerű, Madarak és Fák Napja nemes hagyományai erre az időszakra vezethető vissza. Nagy elődeink azonban még egészen más szempontok szerint értelmezték a madárvédelmet, mint mi manapság. Akkoriban szokás volt az élőlényeket pusztán gazdasági szempontból, vagyis az embernek okozott haszon és kár szempontjából vizsgálni és osztályozni. A cinegét hasznosnak nyilvánították, mert hernyókkal táplálkozott, így tisztogatta a gyümölcsfák ágait a károsnak tartott rovaroktól. Károsnak kiáltották ki azonban a karvalyt, mert cinegéket is zsákmányolt, a héját pedig azért üldözték, mert meg merészelt enni a vadászok hön áhitott zsákmányát, a nyulat és a fácánt.

Hermann Ottó óta azonban sok minden megváltozott. Megváltozott többek között a természet egészéről alkotott képünk és ma már tudjuk, hogy nem ítéltjük meg az élőlényeket csupán az ember érdekei szerint. Ma már az igazi madárbarát nem csak azért állít madáretetőt, vagy akaszt fészekodút a kertjébe, hogy a cinegék rovarpusztító ingeny munkáját élvezze, hanem gyakran azért, hogy e kis tollas lakótársak sürgőforgó látványában gyönyörködhesen. A továbbiakban a madártelepítéshez szolgálók néhány tanáccsal a téma iránt érdeklődők számára.

MILYEN A JÓ FÉSZEKODÚ?

Erre a kérdésre a válasz egyszerű: Olyan, amely a megtelepíteni kívánt

madárfaj igényeinek megfelel, vagyis szívesen elfogadja azt és fiókait biztonságosan felnevelheti benne. Máris felmerül tehát a következő kérdés:

MILYEN FAJOKAT TELEPÍTHETÜNK?

Elsősorban azon fajok megtelepedésére számíthatunk, amelyek az adott környezetben egyébként is fészkelnek. Egy madárfaj fészkelése egy bizonyos élőhelyen, csak több ökológiai tényező együttes megléte esetén lehetséges. E tényezők közül csak az egyik a megfelelő fészekodú, ráadásul nem is ez a legfontosabb. Ennél sokkal több függ az adott terület növényvilágától. Az odúlakó madarak ugyanis mind rovarevők, a fiókáik táplálásához szükséges rovarok mennyiségét és faji összetételét pedig a növényzet faji összetétele határozza meg. Jó példa erre a széncinke, amely ha megfelelő élőhelyet talál, akár a postaládában is felneveli a fiókait. Hiába akasztjuk ki azonban a legjobban sikerült mesterséges odút, ha nincs elegendő táplálék, a széncinke nem fog abban megtelepedni. Igényes, de az ökológiában járatlan kerttulajdonosok, akik minden rovarban ősellenséget látnak, évi 6-7 permetezéssel tartják rovarmentesen birodalmukat. Azért még, biztos ami biztos, néhány fészekodút is elhelyeznek a vegyszertől bűzlő gyümölcsfákra. És aztán panaszkodva mesélik, hogy az odúba nem költözött madár.

MILYEN ODÚTÍPUST VÁLASSZUNK?

Leggyakrabban a B mintájú széncinke odút használjuk, kiskertekbe is ezt ajánlom. Ugyanide, az épület falára erősítve egy vagy két C mintájú odút is kihelyezhetünk. A B odúba széncinke, mezei veréb, kerti rozsdafarkú, nyaktekeres; a D odúba, amely abban különbözik a B-től, hogy nyílásának átmérője 45 mm, seregély; a C-be pedig házi rozsdafarkú, szürke légykapó, esetleg barázdabillegető költözhet. A kis termetű cinkefajok (kék, barát, és fenyvescinke) megtelepedésére alkalmas 25 mm röpnnyílású. Az odúk csak erdőben, nagyobb ősparkokban, arborétumokban, vagy az ezek szomszédságában fekvő kertekben alkalmazhatók sikerrel.

MIKOR HELYEZZÜK KI AZ ODÚKAT?

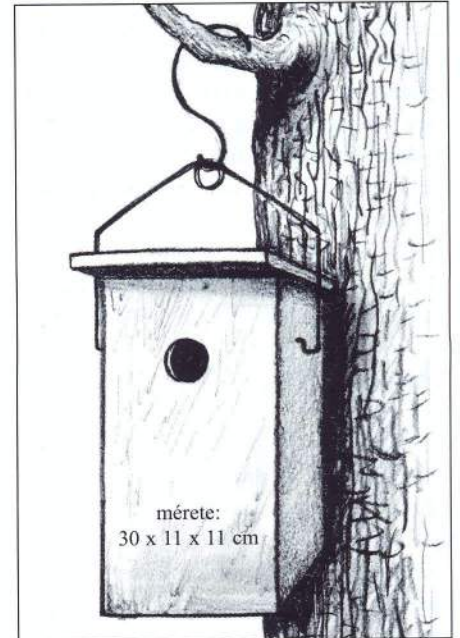
A legalkalmasabb időszak erre ős vé-

ge, tél eleje, mert így az etetőre járó cinegék megszokják, sőt éjszakázásra használják ezeket. Már meglévő odútelepek pótlására tavasszal is helyezhetünk ki odúkat (legkésőbb március közepéig).

HOGYAN ÉS MILYEN MAGASRA TEGYÜK AZ ODÚT?

A költőládák felerősítésének jól bevált, egyszerű módja az S kampó segítségével történő felfüggesztés. Ügyeljünk arra, hogy az odú ne dőljön hanyatt, mert belever az eső, ami a fészekalj pusztulásával jár. A röpnnyílás ne az uralkodó széliránnyal szembe, hanem keletre, vagy délre nézzen, ne álljon tartósan tűző napon és ne takarja a röpnnyílást lombos ág.

A kiskertekben általában a széncinke megtelepedésére számíthatunk, ezért célszerű e madárka igényeit figyelembe venni az odú elhelyezésekor. A szén-

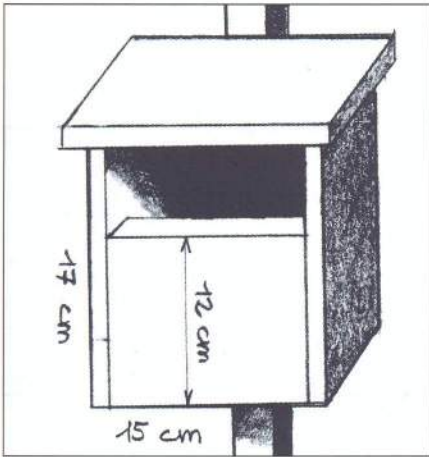

Az A, B és D típusok felfüggesztésének módja

cinke, ha teheti, alacsonyan fészkel, ezért a neki szánt odút váll, vagy fejmagasságban függesztjük fel. Ez számunkra is előnyös, mert megkönnyíti az odú ellenőrzését, takarításával járó munkát. Ugyanakkor a házi verebek odúfoglalását is megakadályozza, mert az óvatos verebek szívesebben választanak magasabban fekvő, biztonságosabbnak vélt fészkelőodút maguknak.

HÁNY ODÚT HELYEZZÜNK A KERTBE?

Ez elsősorban nem a kertünk nagyságától, hanem a madár rendelkezésére álló táplálék mennyiségétől függ.

C típusú odú Grafikák: Zsoldos Márton

lő táplálék mennyiségétől függ. A szén-cinke természetesen nem veszi figyelembe a telekhatárokat, hanem a szomszédok kertjeit is felkeresi táplálékgyűjtés céljából. Ugyanakkor, mivel a szén-cinke revírtartó madár, egy átlagos méretű kertbe egy cinkeodú is elég, hiszen a hím úgyis elkergeti a szomszédos odúra pályázó riválisát. Gondolnunk kell azonban más fajhoz tartozó odúlakókra is, mint pl. a nyaktekercs, vagy kerti rozsdafarkú.

A más fajhoz tartozó fajok, ha nem táplálék-riválisok, általában jól megférnek egy területen még akkor is, ha az odúik közel vannak egymáshoz. Ezért egy átlagos kertbe nyugodtan kihelyezhető 2 db B, 1 db D és 1 db C odú. Így aztán, optimális körülmények között egyszerre lehetünk boldog tulajdonosai egy szén-cinke, egy nyaktekercs, egy sergély és egy házi rozsdafarkú családnak is.

TEGYÜNK FÉSZEKANYAGOT AZ ODÚBA?

Nem, mert odúlakó madaraink többsége takaros fészket épít az odú belsejébe. A cinegék mohából építik fészük alapját, így számukra segítséget nyújthatunk az erdőből hozott és a fák ágaira kötözött mohacsomókkal. Ezeket szívesen felhasználják fészük építésénél. A nyaktekercs viszont nem épít fészket, hanem az odú csupasz aljára tojja 9-11 fehér tojását. Ez gyakran okoz gondot a lapos fenekű fészekodúban, mert a tojások minduntalan szétgurulnak a kotló madár alatt, emiatt nem tudja egyenletesen melegíteni azokat. Az ilyen fészekaljokban általában 2-3 fiókát nevelkedik csak fel. Ha észrevesszük, hogy valamelyik odúnkat nyaktekercs foglalja, helyezzünk az aljára kevés száraz fűvet és készítsünk bele csésze alakú mélyedést.

Ezt még akkor is megtehetjük, ha már van néhány tojás az odú alján.

HOGYAN KEZELJÜK A FÉSZEKODÚT?

A kertbe kihelyezett odúkkal nem lesz sok munkánk, de a tavaszi költésellenőrzést és a költés utáni odútakarítást ne mulasszuk el.

Októberben célszerű néhány napra levenni az odúkat, hogy az esetleg szükséges javításokat elvégezzük. A fából készült költőládákat ilyenkor nem árt kívülről átfesteni, hogy tartósabbak legyenek. Ha hosszú meleg ősz volt, gyakran találunk darázs-fészket az odúban. Ezt, ha már üres, dobjuk ki, mert a madarak félnek tőle és nem mernek éjszakázni az ilyen odúban.

A fészekmaradványokat is távolítsuk el, mert ezek tele vannak különféle madárparaziták, tolltetvek áttelelő alakjaival. A több éve nem takarított odúban olyan vastag rétegben gyűlik össze az elhasznált fészekanyag, hogy a benne éjszakázó cinke veszélyes közelségbe kerül a röpnylással. Az éjszaka portyázó nyest, vagy házimacska mancsával benyúlva a nyíláson így könnyen eléri és zsákmányul ejti az alvó madarat.

Az ősszel kihelyezett új fészekládákat először tavasszal, a költés kezdete előtt ellenőrizzük. Ha magányos lódarazsat találunk valamelyik odúban, azt ilyenkor még, csipesszel megfogva veszély nélkül eltávolíthatjuk. (Ez tavaly megtermékenyített áttelelő nőtény, amely itt akar családot alapítani.) Ha kora tavasszal gyakran hallható az odú környékén a szén-cinke hím kicsitér-kicsitér kiáltása, biztosak lehetünk benne, hogy a madár kiszemelte magának az odút. Néhány nap elteltével már azt is megfigyelhetjük, amint otthonosan ki-be jár az odú nyílásán, majd rövidesen megkezdődik a fészek építése. Ebben az

időszakban lehetőleg ne emeljük le az odút, mert ilyenkor még érzékenyek a zavarásra és akár abba is hagyhatják a fészek építését. Néhány nappal később, legtöbbször április közepén már javában tart a kotlás. Ha ekkor óvatosan leemeljük az odú tetejét, a kotló tojó nem repül el, hanem ülve marad a tojásokon.

Természetesen túl gyakran ne ellenőrizzük a költést. Legközelebb a fiókák kiképzése után célszerű egy újabb ellenőrzést végezni, amikor fel is jegyezhetjük a fiókák korát, állapotát. A kirepülés után azonnal takarítsuk ki az odút, hogy az esetleges második költést ne akadályozzuk meg.

Kotló kékcinke párjától eleséget koldul

Fotó: Péchy Tamás

lyozza a parazitákkal fertőzött régi fészkek. Június vége és október eleje között nem célszerű az odúkat nézegetni, ha nem akarunk összetűzésbe kerülni az ilyenkor gyakori és meglehetősen ingerlékeny darazsakkal.

Mesterséges fészekodúkat persze nem csak a kertekbe, hanem erdőkbé is telepíthetünk. Ezeknek, a gyakran több száz odúból álló telepeknek a létesítéséről és kezeléséről, az itt fészkelő madarokról szól majd a sorozat következő része. ☒

Zsoldos Árpád

MADARÁSZ SULI FELADATLAP

március - április

Beküldő neve:	Cím:	
Megfigyelés helye – település	Terület	
Élőhelyek a területen: tó – folyó – patak – nádas – mocsár – kert – park – gyümölcsös – erdő – legelő, kaszáló – bokros – szántó – lakott terület – egyéb		
Dátum: év: hó:	Látási viszonyok: jó – közepes –	Szélviszonyok: szélcsend – élénk – viharos

Faj	Példányszám
Búbos vöcsök	
Szürke gém	
Fekete gólya	
Fehér gólya	
Egerészölyv	
Vörös vércse	
Bütykös hattyú	
Tőkés réce	
Szárcsa	
Bíbic	
Dankasirály	
Balkáni gerle	
Búbos banka	
Nagy fakopáncs	
Búbos pacsirta	
Mezei pacsirta	
Sárga billegető	
Barázdabillegető	
Vörösbegy	
Házi rozsdafarkú	
Cigánycsuk	
Feketerigó	
Ózsupó	
Szécinege	
Csuszka	
Szajkó	
Szarka	
Erdei pinty	
Tengelic	
Meggyvágó	
Citromsármány	

Beküldési cím: 1121 Budapest, Költő u. 21.

Vannak olyan fajok, amelyek nem szerepelnek a listán, és mégis sikerült megfigyelned és meghatároznod őket?

Írd ide, hogy milyen madarakat láttál még:

Faj	Példányszám

Madarak, amelyeket nem sikerült pontosan meghatározni:

	Példányszám
Lúd	
Réce	
Ragadozó madár	
Partimadár	
Sirály	
Bagoly	
Harkály	
Rigó	
Poszáta	
Cinege	
Gébics	
Varjú	
Pinty	
Sármány	

Beküldési határidő: május 10.

Az adatlapot bárki kitöltheti, a sorsoláson azonban csak egyesületünk tagjai vehetnek részt. Az adatlapot nyugodtan lemásolhatod barátaidnak. Amennyiben ők még nem az MME tagjai, de szeretnének az egyesületbe belépni és a sorsoláson részt venni, akkor azt itt jelezhetik:

Kérem, küldjenek részemre belépési adatlapot!

Kalandra fel!

KEDVES FIATAL BARÁTUNK!

Szeretnél bekapcsolódni az MME munkájába?

Levélben, a Madártávlat hasábjain vagy az iskolai faliújságokon minden évben több feladatlapot fogunk eljuttatni hozzád. A feladatlapok megoldását azoknak a gyerekeknek ajánljuk, akik szeretik és még jobban szeretnék megismerni a természetet és a madarakat.

Most az első feladatlapot tartod a kezvedben. Rábeszélhetünk Téged egy madarász kirándulásra? Amennyiben március, április hónapban osztálytársaidal, barátaiddal vagy szüleiddel kirándulsz valahová, jegyezd fel, hogy milyen madarakat látsz! Nem baj, ha nem minden madarat ismersz fel, nem baj, ha nem látsz túl sok fajt. Azt szeretnénk, ha figyelmesen járnál a természetben! A szüleid is biztosan segítenek a madarak meghatározásában! Ha csak egy-két fajt ismersz föl, akkor is küldd be a címünkre a feladatlapot, mert a beküldők között az alábbi nyereményeket soroljuk ki:

50 db képeslap, 20 db levonó, 10 db MME kiadvány, 5 db MME könyv

A feladatlapot lemásolhatod, több területen is végezhetsz megfigyeléseket. Év végén szintén tartunk egy sorsolást, ezen annál több esélyed lesz, minél több feladatlapot küldesz be! Az év végi sorsoláson 3 db távcsövet is kisorsolunk.

Amennyiben számodra érdekes fajt látsz, vagy kérdésed van a madarakkal kapcsolatban, nyugodtan írd meg egyesületünk címére. A borítékra írd rá: Madarász suli.

Az alábbiakban segítünk az adatlap kitöltésében:

A nevedet és a címedet értelemszerűen a felső sorban kell beírni.

A megfigyelés helye rovatba a legközelebbi település nevét tüntesd fel! A területnél egy pontosabb meghatározást kell adnod. Pl. Megfigyelés helye: Nagykovácsi Terület: Nádas-tó.

Élőhelyek a területen: Húzd alá a megfelelő meghatározásokat. Láttál-e ott pl. tavat, nádas, erdőt stb.?

A dátum rovatba azt a napot kell beírni, amikor láttad a madarakat. A látási viszonyoknál és a szélviszonyoknál a megfelelő meghatározást húzd alá!

A táblázatban felsoroltunk néhány gyakoribb madárfajt. Amennyiben a területen felismeresz közülük néhányat, akkor ide beírhatod, hogy mennyi példányt láttál ezekből a fajokból.

Példa:

Faj	Példányszám
Tőkés réce	38

Lehetnek olyan fajok, amelyek ebben a táblázatban nem szerepelnek, de Neked sikerül megfigyelned és meghatároznod őket. Ezeket a jobb oldali kis táblázatban vagy ha itt már nincs hely, egy külön lapon is feltüntetheted.

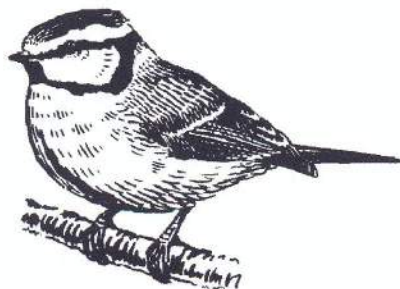
Az is elképzelhető, hogy egy tavon látsz pl. 80 récét, amelyeket nem tudsz pontosan meghatározni. A harmadik táblázat segít abban, hogy a pontosan meg nem határozott madarak megfigyelését is rögzíthesd.

Példa:

	Példányszám
Réce	80

Hogyan jegyzetelj?

Nem fontos a feladatlapot a terepre vinned! Vigyél magaddal egy jegyzetfüzetet és abba írd fel a látott madarakat. Otthon aztán az összesített adatokat átírhatod a feladatlapra.

Ismerkedés a vízimadarakkal

Az iskolai szakkörben kezdtem közelebbről megismerni a madarakat, ahol a természetjárás és természetvédelem több területével foglalkozunk. Így békamentéssel, odútisztítással, vízimadár megfigyeléssel, téli etetéssel, növények és állatok megfigyelésével és természetesen sok-sok kirándulással.

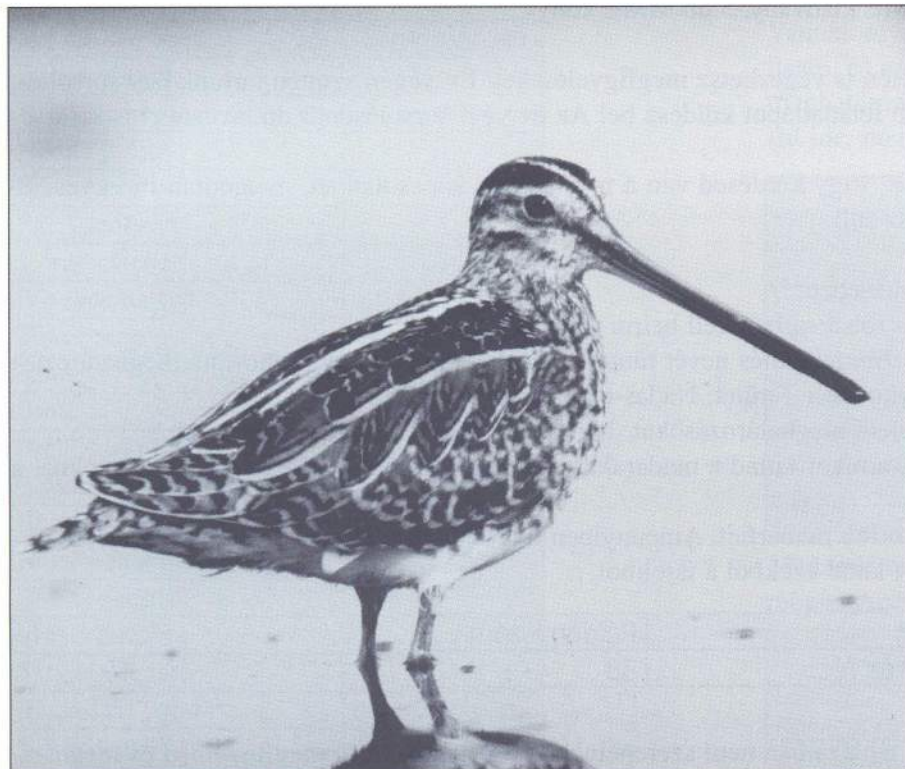
Még nincs egy éve, hogy beléptem az egyesületbe, s éppen a századik megfi-

daruhúzást vártuk sok megfigyelőtárral együtt. Hegyekhez szokott szemünknek még csodálatosabb látvány volt a tengersík vidék pompás naplementéjében az éjszakázó helyükre ezerszám húzó, korrogó darvak látványa. Ezzel a felejthetetlen élménnyel búcsúztunk a Hortobágytól és az éjszakát már Biharugrán, úticélunk második állomásán töltöttük.

Szombaton itt is a halastavakat jártuk végig. A legérdekesebbek voltak számunkra a rétisasok, kendermagos récék, havasi partfutók, füstös cankók, ezüstli-

Réticankó

Sárszalónka

Fotók: Posztós Csaba

gyelt madárfajt rögzítettem a naplómbe, amikor nagy lehetőséget kaptam ismereteim bővítésére. Csatlakozhattam egy háromnapos vízimadár-megfigyelő kiránduláshoz, amely Hortobágyon és Biharugrán történt. Október 23-án reggel indultunk helyi csoportunk titkára, Dr. Kiss Zsolt gépkocsijával, Langa József tanár bácsi, a HC's elnöke és Papp Ferenc társaságában.

Délelőtt tíz órakor már a Hortobágyi halastavaknál voltunk, melyeket végigjárva újabb, eddig csak képről ismert fajokat figyelhettem meg. Különösen nagy élmény volt a gulipánok, rétisasok, piros lábú cankók, nagy pólingok, nyilfarkú récék, kercerécék, barkóscinegék, függő cinegék, kanalas récék, csörgő récék, darvak, jégmadarak és kékes rétihéja megfigyelése.

Alkonyatkor a Darassa-pusztán a

lék, fütyülő récék, pajzsos cankók, piros lábú cankók, egy-egy példány hering- ezüst- és viharsirály is. Különösen szépek voltak itt a naplementében áthúzó vetési, és nyári ludak, nagy lilikek. Szakvezetőnk volt Vasas András, aki révén még több ismerethez, élményhez juthattunk. Szíves kalauzolását még egyszerűen köszönjük!

Harmadik, s egyben az utolsó napon a Szőrétre látogattunk el, ahonnan Romániába is átláttunk. Itt a legérdekesebb látivaló a gatyás ölyv volt.

A déli órákban már indultunk haza. A háromnapos vízimadár-megfigyelésen 62 madárfajt jegyezhetünk fel a naplónkba. Ebből számomra 32 új faj volt. Így a megfigyelt fajok száma 132-re emelkedett.

Tóth Norbert

7. osztályos tanuló

Az abonyi halastó

Abony, e kicsiny város határában van egy tórendszer, a "Báger", ahogy az ot-taniak szokták mondani. Amikor a tó névadójával, a Báger nevű géppel kiásták, akkor még nem gondolhatták, hogy mennyi madárfajnak fog otthont adni.

A tórendszer összesen 5 tóból áll. A nádasban törpegémek, nádirigók, cserregő nádiposztáták és szárcsák fészkelnek. Novembertől egészen késő tavaszig récék tanyáznak a tavakon. A tőkés réce állandó, míg a bőjtji- és kanalas réce csak alkalmi vendég. A kisebb üdülőházak réseiben házi- és mezei verebek fészkelnek. 1996-ban több hónapig egy bütykös hattyú tartózkodott a tavakon. Egy partifecske-telep is van a meredek partoldalon. A nagy áradások igen nagy pusztítást végeztek a Tisza menti telepeken.

A tó környékén rendszeresen fészkel nádi sármány, tövisszűrő gébics, kis őrgébics, mezei pacsirta, sordély és cigánycsuk. Ragadozómadarai főleg az egerészölyv, vörös vércse, barna rétihéja, héja és karvaly. Dankasirály és sárga billegető szokott átvonulni. Az ember néha a frászt hozza az igen gyakori fácsán. A tórendszerhez közeli bányatóhoz csak ritkán merészkedek, mert ez magánterület. Gyakori fészkelő itt a bibic és a piros lábú cankó. Ide járnak fűrödni a balkáni- és vadgerlék. De a nagy goda, nagy póling, parti lile és fekete gólya csak alkalmi vendég. Ezzel szemben a búbos vöcsök gyakori átvonuló. Itt mindenütt fészkel a barázdabillegető.

Minden évben kijövök ide. De ezt egy nem madarászó ember soha nem fogja megérteni.

Csibrány Balázs

11 éves tanuló

Megkérdeztük

Valamikor 1996-ban a Haraszthy Laci felhívott, hogy a Budapesti Csoport öszjeszűjvetelén megismerkedett egy szimpatikus, fiatal házaspárral, akik most kezdtek rácsodálkozni a természet mélységeire, és szívesen támogatnák az Egyesületet, mutassunk meg nekik néhány programot. Számunkra így kezdődött, de hogyan kezdődött számukra? – kérdezem Molnár Gábortól és feleségétől, Zsuzsától.

– 1996 nyarán egy kerékpártúrán voltunk a Hortobágyon és valahol ki volt plakátolva, hogy részt lehet venni egy madarászprogramon – mondja Gábor. Befizettünk rá. Egyébként csak mi ketten vettünk rajta részt. Itt kezdődött.

A madár számunkra addig a napig csak egy, a magasban repülő, vagy a távolban mozgó "valami" volt. Ezen a túrán azonban a teleszkóp segítségével közvetlen közelébe férközhettünk a kócsagoknak, gémeknek, vöcsköknek, sirályoknak, szerkőknek és ez akkora él-

eszközöket forgalmaz. Ebben a minőségünkben, tehát mint üzletberek, elvárjuk, mint ahogy tőlünk is elvárják, hogy egy ellentételezett szolgáltatás korrekt legyen és udvarias, hogy az ember megkapja a pénzéért azt, amire befizetett. Nos az Imre által nyújtott "szolgáltatás" korrekt volt, de számunkra mindemellett hatalmas élményt jelentett. De nem csak Fatér Imre mutatkozott be pozitívan, hanem az MME is, hiszen a madárnézés közben, ha dióhéjban is, de megismertük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületet és munkáját. A látottak és tapasztaltak alapján szimpatikus volt. Így kerültünk az Egyesület közelébe, amiről eddig, valljuk be, még nem hallottunk s mivel budapesti lakosok vagyunk, belépve az MME-be a budapesti csoportban lettünk tagok.

Az ott látottak és hallottak alapján is erősödött bennünk a vágy – veszi vissza a szót Gábor – hogy belássunk a természet kulisszái mögé.

Így kerültünk kapcsolatba pl. Urbán Sándorral, Boros Emillel vagy Veled,

tünk a lüktetésébe. Előrébb sorolódott Magyarország, ma már más szemmel nézünk egy-egy tájra, mint korábban, többet látunk benne és büszkéek vagyunk rá. Nem elsősorban arra, hogy a megőrzéséhez mi is hozzájárultunk, – természetesen erre is – de inkább arra, hogy ez a mi országunk, hogy mennyi csoda van benne, amit alig ismertünk, ismerünk. Kaptuk a jóleső érzést, hogy adhattunk, hogy jóra adhattunk. A cég pedig azt kapja, hogy az általunk támoga-

Szürkegém

Fotó: Posztós Csaba

Halat zsákmányoló danka sirály

Fotó: Posztós Csaba

ményt jelentett számunkra, hogy beleszerettünk a madárvilágba, a természetbe. Bár korábban is rendszeresen jártunk kirándulni, de a titkok zárva voltak előttünk. Hogy ezek a titkok megnyíljanak, abban nem csak a teleszkópnak, hanem kalauzunknak, Fatér Imrének is nagy szerepe volt. Udvarias, készséges, korrekt szolgáltatást kaptunk. S a korrekt szót szeretném külön kiemelni.

Mi egy német-amerikai cég magyarországi képviselőjét látjuk el – veszi át a szót Zsuzsa – vagyis egy önálló céget vezetünk, az ún. Pántológép Kft-t. A cég pántoló, ill. csomagoló technikákat és

akkikkel terepi programokon vettünk részt és hallottunk a természetvédelem sikereiről, gondjairól, az MME szerteágazó munkájáról. Tetszett a természet és tetszett a lelkesedés.

Elhatároztuk, hogy a magunk lehetőségei mellett anyagilag támogatunk néhány programot.

– *Ez eddig a tudomásom szerint több százezer forint kiadást jelentett Nektek, illetve a cégeteknek. Mit kaptatok, vagy mit vártatok ezért?*

Nem vártunk semmit – mondja Zsuzsa. Hogy mit kaptunk? Közelebb kerültünk a természethez, kicsit belekerül-

tott programok vezetői igyekeznek erről a tényről kiadványaikban, előadásaikban, riportjaikban hírt adni. De valljuk be, a cég szempontjából ez alig minősül reklámnak, hiszen azok, akikkel mi vagyunk kapcsolatban, egészen más világban mozognak.

De elsősorban nem is mint cég segítünk, hanem mint magánemberek, akik beleszerettek a természetbe. Az egy szerencsés egybeesés, hogy ezt egy cég keretében tehetjük meg.

– *Három gyermeketek van, két kislány és egy fiú, ők mit szólnak ehhez az egészhez?*

– Andrea öt éves, Zsuzsi kilenc és Gábor tizenkettő. Hozzátartozik a természet az életükhöz. Táborokba járnak, ahol jobbára nélkülünk vannak, mert nem tudjuk hosszabb időre a céget otthagyni. Ha csak tehetjük, visszük őket is magunkkal.

Hogy mit szólnak hozzá? Szeretik, hiszen ezekben a táborokban, ezeken a kirándulásokon olyan világba pillanthatnak bele, olyan történéseknek lehetnek részesei, amiről egyébként legfeljebb csak olvashatnának, vagy a film segítségével ismerkedhetnének meg, de hát ez ég és föld.

A riportot készítette
Péchy Tamás

Lapzártától lapzártáig

Januárban és februárban az alábbi MME csoportok tartottak közgyűlést:
Veszprém megyei Csoport
Baranya megyei Csoport
Tolna megyei Csoport
Komárom-Esztergom megyei Csoport
Budapesti Csoport

A Komárom-Esztergom megyei Csoportunk gyűlésére meghívták a megyei közgyűlés környezetvédelmi bizottságának tagjait is. A csoport és a bizottság között egy, a jövőre nézve biztató együttműködés látszik kibontakozni.

A Veszprém megyei Csoport gyűléséről hír jelent meg a helyi napilapban. A csoport helyzetét és tevékenységét bemutató hír megjelenése után többen támogatási szándékkal jelentkeztek a csoportnál.

A Baranya megyei Csoport közgyűlésén könyvjutalmat adtak át az egyesületünk alapításának évében, 1974-ben belépett tagoknak. Dr. Iványi Ildikó, a Duna-Dráva Nemzeti Park igazgatónöje is részt vett a csoport közgyűlésén és megemlítette, hogy a nemzeti park és a csoport között jó a kapcsolat.

A Komárom-Esztergom megyei Csoportunk a városi közgyűléssel közösen egy madármegfigyelő tornyot létesített a tatai Öreg-tónál. A tornyot a Vizes Élőhelyek Világnapján mutatták be a sajtónak és a nagyközönségnek. A bemutató napján egy apácálud is tartózkodott a tavon.

Tollas ácsok címmel megjelent egy, a hazai harkályfajokat bemutató kiadvány.

A Vizes Élőhelyek Világnapja alkalmából a Vadvíz Alapítvány plakátot és szórólapokat adott ki.

Az MME 25 éves fennállásának alkalmából elkészült egy színes kiadvány, amely Egyesületünk tevékenységét mutatja be.

"Tudja Ön, hogy egy fontos madárélőhelyen él?" – olvasható a kérdés a január elején megjelent IBA szórólapon, amely a hazai, nemzetközileg is fontos madárélőhelyek védelmére hívja fel a figyelmet.

Január 29-én MME Elnökségi Ülés volt Budapesten. Az Elnökség megvitatta a kiadói tevékenységgel kapcsolatos teendőket. Döntés született egy kiadói bizottság létrehívásáról. Az ülésen szó volt a kutatási engedélyek kérésének szabályozásáról, a monitoring helyzetéről, a 25 éves évforduló kapcsán adható oklevelekről, emléklapokról.

Február 2-án egyesületünk sajtótájékoztatót tartott a fehér golya védelmének éve, valamint a 25 éves évforduló kapcsán.

Biharugrán az MME tagjai folyamatosan etetik az ott tartózkodó rétisasokat. Február elején 103 példányt figyeltek meg a területen.

Elkészültek a személyi jövedelemadó 1%-ával kapcsolatos szórólapok, amelyeket mindenkire eljuttattunk, aki valaha kapcsolatba került egyesületünkkel.

25 000. tag

Egyesületünknel 1999 február 8-án 4 528 tagdíjfizető tagot tartottunk nyilván. Tekintettel arra, hogy több családi tagunk is van, ahol 3-4 fő kerül kapcsolatba velünk, a tagság valójában több mint 5 000. Úgy tűnik, egyre többen csatlakoznak hozzánk, folyamatosan érkeznek a Titkárságra a belépési nyilatkozatok. Eddig 23 378 fő lépett be egyesületünkbe. Sokan, főként a fiatalok le-

morzsolódtak, amelynek számos oka volt. A jövőben szeretnénk a fiatal tagjainkkal többen foglalkozni, rendszeresen programokat biztosítani a számukra. Szeretnénk a családi tagok arányát is növelni.

Vajon egyesületünk megalakulásának 25. évfordulójának évében, 1999-ben belép-e közénk a huszonötödik tag? Szerintünk igen! A kérdés már csak az, hogy ki lesz az, akinek az igazolványában ez a kerek szám fog szerepelni? Mindenesetre jól jár, mert egy távcsövet adunk neki ajándékba!

Segítsen Ön is a tagszervezésben! Vannak ismerősei, barátai, akik támogatnák a természetvédelem ügyét? Kérje meg őket, hogy támogassák az egyesületünket! Adjon nekik belépési adatlapot!

Amennyiben családos ember, kérjük, hogy fizessen családi tagdíjat! Amennyiben gyermekei szeretnének részt venni a Madarász suli programjaiban, akkor segítsen nekik! Menjenek közösen madarászni, töltsék ki közösen a Madarász suli feladatlapokat!

Az MME az eddigi sikereit nagy mértékben a tagságának köszönheti. Legyen ez a jövőben is így! Csak rajtunk múlik.

Drexler Szilárd

Elkészült az MME Kutatási Szabályzata

Az MME elnöksége 1999 januárjában jóváhagyta egyesületünk kutatási szabályzatát. Ezentúl mindenfajta, az MME keretein belül végzett, ill. az MME nevében kezdeményezett kutatási tevékenységnek az alábbiakban megfogalmazott elveknek és elvárásoknak kell megfelelnie. A kérdéskörrel kapcsolatosan további információkért a Tudományos Tanács titkárához, Szabó Balázshoz lehet fordulni:

Tel.: 30/9692-781,

email: berek@zpok.hu

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Kutatási Szabályzata 1.§ Új MME kutatási program csak a Tudományos Tanács (TT) jóváhagyásával indítható el. A TT nevében a Tanács titkára jár el.

2.§ A fajvédelmi programokhoz kapcsolódó kutatásoknak az MME természetvédelmi célkitűzéseiben megfogalmazott prioritásokkal, illetve az MME által összeállított un. Vörös Listával

összhangban kell lenniük.

3.§ A kutatási programok felügyeletét a Tudományos Tanács látja el. Ennek értelmében az MME nevében kutatási tevékenységre támogatást kérni, vagy pályázatot beadni csak az MME TT előzetesen kiadott jóváhagyásával lehet.

4.§ Az MME nevében kutatási engedélyt kérni csak a TT titkárnak ellenjegyzésével lehet (pl. Nemzeti Park Igazgatóságoktól, Természetvédelmi Hivattaltól, helyi önkormányzatoktól, stb.).

Az MME 1998-as Kutatási Ösztöndíj pályázatának eredménye

Az elmúlt évben a pályázatot a felsőoktatási intézmények azon tanszékein (pl. állattani, ökológiai, környezettudományi, stb.) hirdettük meg, ahol a kiírt témák valamelyikével foglalkoznak.

Az ösztöndíjat 7 fő pályázta meg. A Tudományos Tanács tagjainak és a felkért külső bírálóknak egyöntetű véleménye szerint a pályázatok legtöbbször értékes, magas szakmai színvonalú volt, ezért is fogalmazódott meg az a vélemény, hogy a pályázati pénzalapot növelni kellene. Ugyanakkor a maximális összeg kiosztását is javasolták a bírálók, mivel ez sem túl jelentős (vagyis 50 000 Ft személyenként), és a benyújtott pályázati munkák elvégzéséhez csak részben járul hozzá. A Természet Szolgálatában Alapítvány nagyvonalúan vállalta, hogy a 100 000 Ft-os alapot most 150 000 Ft-ra emeli, illetve évente nem egyszer, hanem a felmerült igényeknek megfelelően kétszer (tavasszal és ősszel) írható ki a pályázat, amennyiben lesz érdeklődés és elegendő, megfelelő színvonalú pályázat.

Mindezek alapján az alábbi három pályázat jutalmazására került sor, egyenként 50-50 000 Ft-tal: **Bán Miklós** (KLTE, témavezető dr. Barta Zoltán) - Vetési varjú telepek kialakulásának dinamikája, **Garamszegi László Zsolt** (ELTE, témavezető dr. Török János) - Az örvös légykapó viselkedés-ökológiájának vizsgálata, különös tekintettel a párválasztási és reprodukciós stratégiákra, **Horváth Márton** (ÁOTE, témavezető dr. Moskát Csaba) - Parlagi sas fészkek teljes körű feltérképezése a Zemplén térségében, és tollminták gyűjtése további vizsgálatok céljából.

Az MME elnökségének 1999. január 29-i határozatai

1/99. számú határozat: Elfogadva az elnökség 1999. évi munkaterve.

2/99. számú határozat: Az MME stratégiájában megfogalmazott határokon belül fogadjon az előkészítő bizottság témákat a tudományos ülésre. A döntést az elnökség egyhangúlag hozta.

3/99. számú határozat: Az elnökség felkéri Dénes Pétert és Ványi Róbertet, hogy vegyenek részt a Biharugra Bizottság munkájában

4/99. számú határozat: Az elnökség egyhangúlag elfogadta az 1998. évi elnökségi ülések határozatainak végrehajtásáról szóló jelentést azzal, hogy a jövőben a határozatokat úgy kell megfogalmazni, hogy azok önállóan is mindenki számára érthetőek legyenek.

5/99. számú határozat: Az országgyűlési pályázattal kapcsolatos előterjesz-

tést az elnökség egyhangúlag elfogadja. Egyetért azzal, hogy a maximális 3 millió Ft-ot igényeljük a közterhek fedezetére. Megbízta az ügyvezető igazgatót, hogy a pályázat határidőre történő elkészítéséről és beadásáról gondoskodjon.

6/99. számú határozat: Az elnökség a döntést a márciusi ülésig elnapolja. Az oklevél és az emléklap legalább két változatát a következő ülésre el kell készíteni. A jutalmazandó személyekre az elnökség tagjai a helyi csoportok és az MME tisztségviselők tegyenek javaslatokat

7/99. számú határozat: Az elnökség a Monitoring Bizottság elnökének tájékoztatóját tudomásul vette. Felkéri az ügyvezető igazgatót, hogy a problémát a lehető legrövidebb időn belül rendezze. A következő elnökségi ülésen adjon tájékoztatást a helyzet rendezéséről.

8/99. számú határozat: Az elnökség az írásos javaslatban foglaltak alapján egyhangúlag létrehozta a Kiadói Bizottságot, melynek tagjai közé felkéri:

Belépési adatlap

Felismerve a természetvédelmi törekvések fontosságát, valamint megismerve az MME célkitűzéseit, támogatni kívánom az egyesület munkáját. Kérem felvételemet az MME tagjainak sorába!

Név:

Lakcím:

Születési dátum: Tel.:

Minimális tagdíj:

tanuló, nyugdíjas	500 Ft/év
adófizető	800 Ft/év
pártoló tag	1600 Ft/év
családi tagság	1000 Ft/év

A családi tagságot választó családok között év végén 5 db társasjátékot sorsolunk ki.

Családi tagok:

Név:..... Szül. dátum:.....

.....

.....

A tagdíjat a mellékelt csekken befizetem.

A tagdíj befizetéséhez csekket kérek.

A választott tagdíjat betét-számlámról az MME 11712004-20011215 számlájára átutalom.

Szeretném ismerőseimhez, barátaimhoz is eljuttatni az MME szórólapját, ezért kérem, hogy részemre darabot postázzanak!

.....
dátum

.....
alíráás

Kérjük, hogy a kitöltött szelvényt az
MME 1121 Budapest, Költő u. 21. címre küldje vissza!

Családi tagság - előnyös választás

Dr. Báldi András (Ornis Hungarica szerk.), Drexler Szilárdot (MME igh.), Dr. Juhász Lajost (Hajdú-Bihar megyei Csoport), Dr. Magyar Gábort (TvH), Péchy Tamást (Madártávlát főszerk.), Varga Lajost (Túzok szerk.)

9/99. számú határozat: A Kiadói Bizottság készítse el az MME Kiadói Szabályzatát a májusi elnökségi ülésre. A döntést az elnökség egyhangúlag hozta.

10/99. számú határozat: Az elnökség egyhangúlag döntött a Bihar és a Dunatáj alapítványok létrehozásáról. Egyben megbízta az ügyvezető igazgatót, hogy az alapítványok alapításához szükséges 50-50 ezer forintot biztosítsa.

11/99. számú határozat: Az elnökség tagjai elvben egyhangúlag egyetértének azzal, hogy esetleg mi rendezzük meg a következő ragadozómadár-védelmi világkonferenciát és ehhez egy döntéselőkészítő anyag elkészüljön.

12/99. számú határozat: Az előterjesztés alapján a Tudományos Tanács egyetértésével ki kell dolgozni az

MME Kutatási Szabályzatát.

13/99. számú határozat: Az ünnepi küldöttközgyűlésre a hazai civil szervezetek, a média, a szponzorok és a politikai pártok képviselőit is meg kell hívni.

14/99. számú határozat: A helyi csoportok a körleveleiket küldjék meg a titkárságnak is tájékoztatásul. Nyilatkozatot kell kérni a szervezeti egységektől, hogy hova gyűjtik az SZJA 1%-ot.

15/99. számú határozat: Az elnökség egyhangúlag egyetért a BirdLife 2000 című dokumentum tervezettel. Megbízta Nagy Szabolcsot, hogy erről a BirdLife-ot tájékoztassa.

16/99. számú határozat: Az elnökség felkéri a Gyűrűző és Vonuláskutató Szakosztályt, hogy a szakosztály SZMSZ-ének X. pontját hozza az egyesület Alapszabályával összhangba. A többi szervezeti egység által benyújtott SZMSZ-t jóváhagyta.

17/99. számú határozat: Az elnökség egyhangúlag a kerecsensólymot választotta a 2000. év madarának.

18/99. számú határozat: Az elnökség egyhangúlag jóváhagyja a 3R Alap létesítésére és felhasználására vonatkozó elnöki javaslatot. Ennek alapján az adományból befolyt pénzből a területvásárlásokat meghitelező sürgősségi alapot kell létrehozni, amely felhasználásáról Kállay György elnök fog dönteni úgy, hogy a döntése előtt az alelnökkel, az ügyvezető igazgatóval és a vagyonkezelővel konzultál. Az alapból kapott kölcsönt lehetőleg fél éven, de maximum egy éven belül vissza kell fizetni.

Tábori felhívás!

A Kétéltű és Hüllővédelmi Szakosztály határozó és módszertani táborát szervez a Kiskunságban, 1999. április 16-18-a között. Elhelyezés tanyaépületekben. Részvételi díj: 3500 Ft. Részletes programot és további információt a konkrét jelentkezés után mindenkinek megküldjük. Jelentkezni lehet: Péchy Tamás 2345 Apaj, Platán sor 1. tel: 30 9406-712, E-mail: madartav @ freemail.c3.hu

Mit nyújt Önnek az MME?

A tagsági díj befizetése után Ön egy levelet kap, amely tartalmazza

- a tagsági igazolványát,
- egy ismertetőt a szervezet felépítéséről,
- a látogatásra kijelölt, MME érdekltségű területek listáját,
- az MME kiadványainak listáját,
- a Madártávlát c. folyóirat legutóbbi számát,
- egy képeslapot,
- a Madarak és madarászok c. kiadványt,
- 14 éven aluli tagjaink kézhez kapják a Madarász Suli ismertetőjét (családi tagság esetén is).

A továbbiakban:

- Kézhez kapja a Madártávlát c. folyóiratot.
- Részt vehet az egyesület rendezvényein.
- Táborainkban, madárvártáinkban megismerkedhet a madár- és természetvédelem kérdéseivel.
- Kedvezményesen hozzájuthat az MME saját kiadású könyveihez, plakátjaihoz, egyéb kiadványaihoz.
- Hozzájuthat magyar és idegen nyelvű szakirodalomhoz.
- Kiterjedt tagságunknak köszönhetően lehetősége nyílik arra, hogy kapcsolatot teremtsen hasonló gondolkozású emberekkel.
- Lehetőséget kap arra, hogy ismereteit a madarakról kibővítsé, elmélyítse.
- Kedvezményesen látogathatja az MME érdekltségű területeket.
- Az Interneten való jelenlétünknek köszönhetően részt vehet egy madarász levelezőlistán.
- A családi tagságot választó tagok között minden év végén ajándékokat sorsolunk ki.
- 14 éven aluli tagjaink részt vehetnek a Madarász Suli programjaiban.

a

Budakeszi Vadaspark-ban

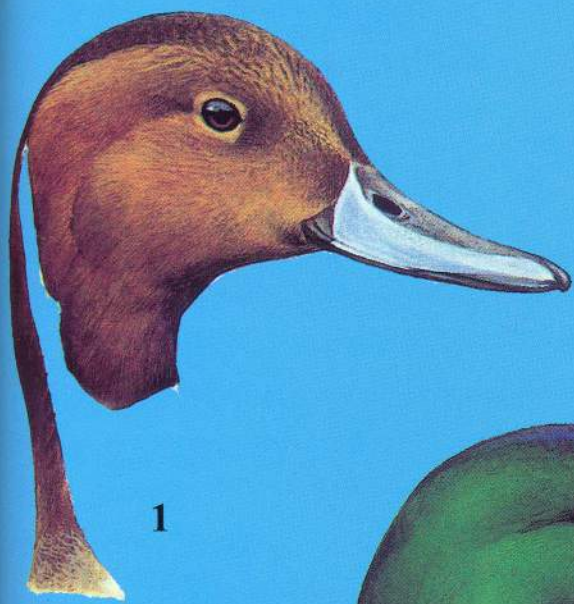
Minden érdeklődőt szeretettel várunk Madarak és Fák Napja rendezvényünkön a Budakeszi Vadasparkban (megközelíthető: Moszkva térről a 22-es autobusszal) május 8-án 9 órától. Számos érdekes programmal, egyéni és csoportvetélkedőkkel, kiadványokkal várjuk az odalátogatókat.

TÖLTSSÖN EGY NAPOT A TERMÉSZETBEN!

Helyreigazítás

A VI. évfolyam 1. számában néhány helyen a berki lizinka nevét elírtuk. A szerzőtől és olvasóinktól elnézést kérünk.

1

2

3

4

5

6

7

Ha felismerte a kacsákat írja meg nekünk!
A megfejtők között könyveket sorsolunk ki.

NE FELEDJE!
1999
A GÓLYA
VÉDELMENEK
ÉVE

